

Załącznik do
Uchwały Nr 122/08
Radu Gminy Zgorzelec
z dnia 30 czerwca 2008r.

**PROGRAM USUWANIA AZBESTU
I WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH
AZBEST Z TERENU GMINY
ZGORZELEC
NA LATA 2008– 2032**

Wykonawca:

BBF Sp. z o.o.

ul. Dąbrowskiego 461

60-451 Poznań

Maj 2008

Skład Rady Programowej:

Przewodniczący

Członkowie:

**Główni autorzy opracowania:
BBF Sp. z o.o.
ul. Dąbrowskiego 461 60-451 Poznań**

Kierownik Projektu

dr Jacek Kurzawa

Zespół autorski

dr Jacek Kurzawa

mgr inż. Katarzyna Frankowska

Spis Treści

WSTĘP	7
1.1 Podstawa prawna opracowania	7
1.2 Cel i zakres opracowania	8
1.3 Koncepcja "Programu Usuwania Azbestu"	9
1.3.1 Forma realizacji zamówienia	11
1.4 Założenia struktury Programu	11
1.5 Metodyka tworzenia Programu	14
1.5.1 Główne uwarunkowania Programu	16
1.5.2 Przyjęte założenia metodyczne	17
1.5.3 Materiały wyjściowe	27
2 Założenia i uwarunkowania programu	28
2.1 Zasady polityki ekologicznej	28
2.2 Synteza wytycznych wynikających z polityki Unii Europejskiej	30
2.2.1 Wytyczne do Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zgorzelec na lata 2008-2032 wynikające z dokumentów wyższego rzędu	32
3 Ogólna charakterystyka Gminy Zgorzelec	33
4 Gospodarka odpadami zawierającymi azbest na terenie na obszarze Gminy Zgorzelec	36
4.1 Identyfikacja zagrożenia - wyroby zawierające azbest w Gminie Zgorzelec	36
4.1.1 Wytworzone odpady zawierające azbest	36
4.1.2 Zbieranie i transport odpadów niebezpieczne	37
4.2 Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Zgorzelec	39
5 Założone cele oraz planowane działania w gospodarce odpadami zawierającymi azbest na terenie Gminy Zgorzelec w latach 2008-2032	46
5.1 Działania, zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie gospodarki odpadami zawierającymi azbest na terenie Gminy Zgorzelec w latach 2008-2032	46
5.1.1 Określenie celów do osiągnięcia w gospodarce odpadami zawierającymi azbest	46
5.1.2 Plan unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest	47
5.2 Wariantowy system funkcjonowania gospodarki odpadami zawierającymi azbest	49
5.2.1 Organizacja systemu gospodarki odpadami zawierającymi azbest dla Gminy Zgorzelec	50
5.2.2 Warianty organizacyjne	51
5.2.3 Warunki ubiegania się o sfinansowanie przez Gminę Zgorzelec kosztów związanych z odbiorem i unieszkodliwieniem odpadów zawierających azbestowych	53
6 Kierunki i możliwości unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest	55
7 Plan operacyjny na lata 2008–2012 z perspektywą do 2032 r.	55
8 Zarządzanie programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest	60
8.1 Organizacja zarządzania środowiskiem	60
8.1.1 Zarządzanie Programem Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest na terenie Gminy Zgorzelec	61
8.1.2 System oceny realizacji programu wraz z proponowanymi wskaźnikami	63
9 Aspekty finansowe wdrażania programu	67
9.1 Szacunkowe koszty realizacji usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Zgorzelec	67

9.1.1	Przyjęte wskaźniki kosztowe usunięcia wyrobów azbestowo – cementowych.....	67
9.1.2	Całościowe koszty realizacji przedsięwzięć	68
9.1.3	Koszty przedsięwzięć na terenie gminy	70
9.2	Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć Programu	70
9.2.1	Możliwości pozyskiwania środków finansowych na działania związane z usuwaniem azbestu z terenu gminy oraz składowaniem odpadów zawierających azbest	71
10	Streszczenie w języku niespecjalistycznym	74

Spis Tabel

Tab. 4-1.	Wykaz podmiotów posiadających decyzje na wytwarzanie odpadu zawierającego azbest na terenie Gminy Zgorzelec wydane przez Starostwo Powiatowe w Zgorzelcu	37
Tab. 4-2.	Ilości odpadów zawierających azbest, które mogą zostać wytworzone do roku 2016 na terenie Gminy Zgorzelec	39
Tab. 7-1.	Przedsięwzięcia inwestycyjne w sołectwie Trójca w Gminie Zgorzelec związane z unieszkodliwieniem wyrobów zawierających azbest udokumentowanych w szkołach.....	57
Tab. 7-2.	Przedsięwzięcia inwestycyjne w sołectwie GRONÓW w Gminie Zgorzelec związane z unieszkodliwieniem przez osoby fizyczne wyrobów zawierających azbest	58
Tab. 7-3.	Przedsięwzięcia inwestycyjne w sołectwie JĘDRZYCHOWICE w Gminie Zgorzelec związane z unieszkodliwieniem przez osoby fizyczne wyrobów zawierających azbest	58
Tab. 7-4.	Przedsięwzięcia inwestycyjne w sołectwie KUNÓW w Gminie Zgorzelec związane z unieszkodliwieniem przez osoby fizyczne wyrobów zawierających azbest	58
Tab. 7-5.	Przedsięwzięcia inwestycyjne w sołectwie ŁAGÓW w Gminie Zgorzelec związane z unieszkodliwieniem przez osoby fizyczne wyrobów zawierających azbest	58
Tab. 7-6.	Przedsięwzięcia inwestycyjne w sołectwie ŁOMNICA w Gminie Zgorzelec związane z unieszkodliwieniem przez osoby fizyczne wyrobów zawierających azbest	58
Tab. 7-7.	Przedsięwzięcia inwestycyjne w sołectwie RĘCZYN w Gminie Zgorzelec związane z unieszkodliwieniem przez osoby fizyczne wyrobów zawierających azbest	58
Tab. 7-8.	Przedsięwzięcia inwestycyjne w sołectwie SŁAWNIKOWICE w Gminie Zgorzelec związane z unieszkodliwieniem przez osoby fizyczne wyrobów zawierających azbest	59
Tab. 7-9.	Przedsięwzięcia inwestycyjne w sołectwie TRÓJCA w Gminie Zgorzelec związane z unieszkodliwieniem przez osoby fizyczne wyrobów zawierających azbest	59
Tab. 7-10.	Przedsięwzięcia inwestycyjne w sołectwie TYLICE w Gminie Zgorzelec związane z unieszkodliwieniem przez osoby fizyczne wyrobów zawierających azbest	59
Tab. 7-11.	Przedsięwzięcia inwestycyjne w sołectwie ŻARSKA WIEŚ w Gminie Zgorzelec związane z unieszkodliwieniem przez osoby fizyczne wyrobów zawierających azbest	59
Tab. 7-12.	Przedsięwzięcia inwestycyjne i pozainwestycyjne na pozostałym obszarze Gminy Zgorzelec na którym nie ma działań o charakterze priorytetowym, zaproponowane do realizacji w latach 2008–2032	59
Tab. 7-13.	Przedsięwzięcia pozainwestycyjne na terenie Gminy Zgorzelec związane z realizacją programu usuwania azbestu z terenu Gminy Zgorzelec	59
Tab. 8-1.	Wskaźniki monitorowania Programu.	65

Tab. 9-1. Szacunkowe koszty realizacji „Programu ...” w latach 2008 –2032	69
Tab. 9-2. Szacunkowe koszty wdrażania Programu na terenie Gminy w latach 2008 - 2032	70

Spis schematów

Schemat 1. Relacje „Programu usuwania azbestu” z dokumentami wyższego i niższego rzędu.....	17
Schemat 2. Struktura prac nad programem usuwania azbestu – etap źródłoznawczo analityczny	25
Schemat 3. Struktura prac nad programem usuwania azbestu –etap analityczno syntetyczny	26
Schemat 4. Schemat zarządzania programem	61

Spis wykresów

Wykres 1. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Zgorzelec w latach 2004-2006 (wg GUS)	35
Wykres 2. Wyniki z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Zgorzelec wyrażone w m ²	40
Wykres 3. Wyniki z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Zgorzelec wyrażone w Mg.....	41
Wykres 4. Struktura zinwentaryzowanych obiektów budowanych zawierających wyroby z azbestem na terenie Gminy Zgorzelec	42
Wykres 5. Wyniki z przeprowadzonej przez właścicieli nieruchomości oceny stanu powierzchni zewnętrznej zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest oraz określenie stopnia pilności usuwania tego odpadu z posiadłości osób fizycznych zamieszkujących Gminę Zgorzelec	44

Załączniki:

- Załącznik 1. Uwarunkowania prawne programu usuwania azbestu*
- Załącznik 2. Charakterystyka form występowania oraz szkodliwości azbestu*
- Załącznik 3. Wykaz przedsiębiorców, którzy uzyskali pozwolenie na działalność w zakresie wytwarzania odpadów zawierających azbest na terenie Gminy Zgorzelec na podstawie art. 17 ust. o odpadach – stan na 15 maja 2008 rok*
- Załącznik 4. Wzór ankiety skierowanej do właścicieli nieruchomości*
- Załącznik 5. Wzór ankiety skierowanej do szkół*
- Załącznik 6. Przykładowy wzór ulotki informacyjnej na podstawie Programu usuwania*
- Załącznik 7. Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć z zakresu gospodarki odpadami*
- Załącznik 8. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko*
- Załącznik 9. Najczęściej wykorzystywane źródła finansowania przedsięwzięć związanych z pracami w kontakcie z azbestem wg Raportu z realizacji w latach 2003-2007 „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, stosowanych na terytorium Polski”*
- Załącznik 10. Wniosek dot. Usunięcia azbestu*

Załącznik 11. Inwentaryzacja miejsc występowania wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Zgorzelec – osoby fizyczne

Załącznik 12. Inwentaryzacja miejsc występowania wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Zgorzelec – szkoły

Załącznik 13 Kierunki i możliwości unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest

Spis Map

Mapa 1 – Strefy występowania wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Zgorzelec

WSTĘP

1.1 Podstawa prawna opracowania

„Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przyjęty przez Radę Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 14 maja 2002 roku nakłada na wójta obowiązek sporządzenia Programu usuwania azbestu. Obowiązek ustawowy jest formalną przesłanką dla utworzenia programu, istnieją jednakże przesłanki faktyczne, związane z planowanym rozwojem Gminy Zgorzelec.

Niniejszy „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zgorzelec w latach 2008– 2032” został opracowany na podstawie umowy nr 71/III/NGPiR/08 zawartej pomiędzy Gminą Zgorzelec a BBF Sp. z o.o. z siedzibą w Poznaniu.

Naczelną zasadą przyjętą w Programie jest zasada zrównoważonego rozwoju, umożliwiająca harmonizację rozwoju gospodarczego i społecznego z ochroną walorów środowiskowych i likwidacją zagrożeń wynikających z występowania substancji szczególnie niebezpiecznych na terenie Gminy Zgorzelec.

Długoterminowy cel programu jest zgodny z misją gminy sformułowaną następująco: Przyjazna i zasobna gmina.

Natomiast cel nadrzędny rozwoju gminy został sformułowany następująco:

Cel strategiczny

POPRAWA STANU INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

Cel ten jest zgodny z wizją rozwoju powiatu zgorzeleckiego oraz województwa dolnośląskiego. W "Programie ochrony środowiska województwa dolnośląskiego" zarysowana została wizja regionu realizującego podstawowe zasady zrównoważonego rozwoju, ochrony środowiska, radzącego sobie z problemami zanieczyszczenia pochodzącego z różnych źródeł oraz odtwarzającego wartości środowiska naturalnego i powiększającego różnorodność biologiczną obszarów. Obowiązek realizacji zasady zrównoważonego rozwoju spoczywa na wszystkich obywatelach Polski. Wynika on z Konstytucji RP (art.5). Zrównoważony rozwój jest naczelną zasadą polityki państw - członków Unii Europejskiej i Organizacji Narodów Zjednoczonych, jak również Polityki Ekologicznej Państwa.

Realizacja wzmiankowanego celu wiąże się z likwidacją zagrożeń, jakie wynikają z występowania substancji szczególnie niebezpiecznych na terenie gminy. Zagrożenie takie związane jest z występowaniem materiałów budowlanych, w których skład wchodzi azbest.

1.2 Cel i zakres opracowania

Najważniejszym celem opracowania „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zgorzelec” jest uporządkowanie gospodarki odpadami zawierającymi azbest w obrębie gminy zgodnie z wytycznymi 30-letniego krajowego programu oczyszczenia Polski z azbestu i wyrobów zawierających azbest oraz obowiązującymi przepisami w kraju i UE. Dokument ten będzie wyznaczać kierunki i możliwości bezpiecznego demontażu materiałów zawierających azbest oraz jego unieszkodliwienie. Działania te znacząco ograniczą negatywny wpływ tego odpadu na zdrowie i życie ludzi oraz środowisko przyrodnicze.

Na bazie określonych celów i założeń „Programu ...” opracowano szczegółowy harmonogram zadań oraz potencjalne koszty ich realizacji uwzględniając przedziały czasowe. Do najpilniejszych zadań na terenie Gminy Zgorzelec należą:

- 1) utworzenie bazy informacyjnej o azbeście i wyrobach zawierających azbest, a także miejscach ich wykorzystania na terenie Gminy Zgorzelec;
- 2) oszacowanie stopni pilności wymiany materiałów zawierających azbest;
- 3) przygotowanie programu edukacyjnego lub bloku szkoleń dla mieszkańców i osób prawnych Gminy Zgorzelec w zakresie szkodliwości azbestu, obowiązków i zasad postępowania z odpadami azbestowymi oraz sposobów ich bezpiecznego usuwania;
- 4) podjęcie działań w kierunku pozyskiwania funduszy ze źródeł zewnętrznych na realizację „Programu ...” oraz pomoc finansową dla osób fizycznych oraz właścicieli obiektów przemysłowych;
- 5) pomoc w poszukiwaniu źródeł finansowania osobom fizycznym, wspólnotom mieszkaniowym lub innym osobom prawnym na wymianę pokryć dachowych i elewacji z azbestu;
- 6) usunięcie zagrożeń w postaci wyrobów zawierających azbest w obiektach użyteczności publicznej takich, jak: instytucje oświatowe, instytucje opieki zdrowotnej i inne będące własnością Gminy Zgorzelec;
- 7) finansowa pomoc samorządu gminy przy realizacji zadań „Programu ...”;

- 8) usuwanie ognisk „dzikich” składowisk odpadów zawierających azbest;
- 9) prowadzenie systematycznego monitoringu realizacji „Programu ...” i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym oraz mieszkańcom;

Otwarty charakter „Programu ...” pozwoli na jego ciągłą aktualizację i weryfikację.

1.3 Koncepcja "Programu Usuwania Azbestu"

Ustawa Prawo ochrony środowiska stawia wymagania zarówno w odniesieniu do polityki ekologicznej państwa, jak i programów ochrony środowiska przygotowywanych dla potrzeb województw, powiatów i gmin. Stąd koncepcja "Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminie Zgorzelec" przewiduje sformułowanie:

- celów ekologicznych,
- priorytetów ekologicznych,
- rodzaju i harmonogramu działań proekologicznych,
- środków niezbędnych do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno-ekonomiczne i środki finansowe.

Dokumentami nadrzędnymi, wytyczającymi cele i kierunki działań w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego i ochrony środowiska w gminie są:

- „Strategia rozwoju województwa dolnośląskiego”;
- "Plan zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego”;
- „Program zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska województwa dolnośląskiego”;
- „Strategia Gospodarki Odpadami Komunalnymi Dolnego Śląska”;
- „Plan Gospodarki Odpadami Województwa Dolnośląskiego”;
- „Strategia rozwoju powiatu zgorzeleckiego na lata 2005 - 2014”;
- „Program ochrony środowiska dla powiatu zgorzeleckiego na lata 2005 – 2008 z perspektywą na lata 2009 - 2012”;
- „Plan gospodarki odpadami dla powiatu zgorzeleckiego na lata 2005 – 2008 z perspektywą na lata 2009 - 2012”;
- „Strategia zrównoważonego rozwoju Gminy Zgorzelec”;

- „Program Ochrony Środowiska dla Gminy Zgorzelec na lata 2005 - 2008 z perspektywą na lata 2009-2012”;
- „Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Zgorzelec na lata 2008 - 2011 z perspektywą na lata 2012-2015”.

Rozwój poszczególnych dziedzin gospodarki w województwie dolnośląskim i ich relacje ze środowiskiem przedstawione są dla trzech podsystemów: społeczeństwa, przestrzeni i gospodarki. Są to współistniejące i współdziałające systemy, które zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju, powinny podlegać zmianom prowadzącym do minimalizacji konfliktów.

Obowiązujące dokumenty planistyczne obejmują okres do roku 2008, a perspektywicznie do roku 2012. Natomiast w przypadku programu usuwania azbestu plan obejmuje okres do roku 2032.

Kierując się powyższymi przesłankami, cele ekologiczne zostały zdefiniowane dla dwóch okresów, tj.:

- cele ekologiczne do 2032 roku (docelowy okres niniejszego Programu) wraz z kierunkami działań,
- cele ekologiczne do 2012 roku wraz z listą priorytetowych przedsięwzięć.

Tak jak przedstawion wyżej, program pozostaje w ścisłej relacji ze strategią rozwoju województwa, powiatu i gminy, jako dokumentem nakreślającym rodzaj i skalę działalności gospodarczo-społecznej w tym obszarze, która jest determinantą zmian środowiska zarówno w korzystnym, jak i niekorzystnym kierunku. Kształtowanie środowiska i gospodarowanie zasobami zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju musi być realizowane w samym środowisku w związku z dynamiką procesów w nim zachodzących i w związku z okolicznościami wpływającymi na te procesy. Wobec tego, dokument "Strategii ..." stanowi główne źródło informacji będącej podstawą prognozowania tych zmian.

A więc, na tle głównych dziedzin rozwoju i związanych z nimi kierunków presji na środowisko oraz na podstawie diagnozy i prognozy stanu środowiska, a także uwarunkowań polityki ekologicznej następuje sformułowanie celów ekologicznych i strategii realizacji tych celów.

Bardzo istotnym elementem Programu jest system jego wdrażania. Wskazuje się tu instrumenty zarządzania środowiskiem przydatne w tym zakresie, takie jak:

- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- gminne programy zrównoważonego rozwoju - Agenda 21,
- procedury określania dopuszczalnych warunków korzystania ze środowiska (np. pozwolenia zintegrowane),
- procedury związane z lokalizacją inwestycji i techniki określania wpływu na środowisko (raport o oddziaływaniu na środowisko),
- procedury przeglądów ekologicznych,
- procedury oceny ryzyka środowiskowego i zdrowotnego,
- procedury dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie,
- opłaty za korzystanie ze środowiska.

Niniejszy Program będzie pełnił rolę narzędzia zarządzania elementami środowiska w skali gminy. Przewiduje się, że zarządzanie będzie się odbywać z wykorzystaniem instrumentów pozwalających na weryfikację Programu w oparciu o wyniki monitorowania procesów zachodzących w szeroko rozumianym otoczeniu realizowanej polityki ekologicznej. "Program ochrony środowiska Gminy Zgorzelec", nakreślający główne kierunki działań na rzecz ochrony środowiska w skali gminy, należy postrzegać jako źródło wytycznych co do formułowania programu sektorowego jakim jest „Program usuwania azbestu”.

1.3.1 Forma realizacji zamówienia

Zamówienie zostało zrealizowane w postaci dokumentu planistycznego, który może być podstawą dla zarządzenia wójta wdrażającego oraz realizującego założenia programu. Do programu dołączono załączniki będące całościowymi charakterystykami zgadnień, które w dokumencie głównym zamieszczono w postaci syntetycznej.

1.4 Założenia struktury Programu

Program usuwania azbestu jest dokumentem sektorowym, który może stanowić element planów gospodarki odpadami niebezpiecznymi oraz programów ochrony środowiska na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Struktura Programu oparta jest głównie o zapisy dokumentów, którymi są:

1. Prawo ochrony środowiska (Dz.U.2008 r. Nr 25, poz. 150 tekst jednolity)

Jest to najważniejszy akt prawny w polskim prawodawstwie odnoszący się do zasad racjonalnego korzystania ze środowiska przyrodniczego, udziału społeczeństwa w postępowaniu w sprawie ochrony środowiska, dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie, obowiązków obywateli wobec środowiska oraz określa kary i odpowiedzialność za nieprzestrzeganie zasad i przepisów dotyczących głównych problemów ochrony środowiska. W zakresie ograniczenia zanieczyszczeń środowiska azbestem i zapobiegania temu zanieczyszczeniu, prawo ochrony środowiska pozwala na dostosowanie wymogów unijnych w tym obszarze do polskiego prawa.

2. Ustawa o odpadach z dnia 27 kwietnia 2001 roku (Dz.U. 2007 Nr 39, poz. 251 tekst jednolity)

Ustawa określa zasady postępowania z odpadami w sposób zapewniający ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności zasady zapobiegania powstawaniu odpadów lub ograniczania ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko, a także odzysku lub unieszkodliwiania odpadów (art. 1 ust. 1). Ponadto, ustawa reguluje zasady składowania, magazynowania oraz transportu odpadów, także tych niebezpiecznych. Wprowadza obowiązki posiadaczy odpadów oraz opracowywania planów gospodarki odpadami.

3. Ustawa o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest z dnia 19 czerwca 1997 roku (Dz. U. 2004 Nr 3, poz. 20 z późniejszymi zmianami)

Ustawa obejmuje zakazy stosowania oraz obrotu wyrobami zawierającymi azbest na terenie Polski – wyjątek stanowi wykaz wyrobów zamieszczonych w załączniku nr 1 ustawy, które zostały dopuszczone do obrotu przez Ministra właściwego ds. gospodarki. Ustawa reguluje zagadnienia związane z opieką zdrowotną pracowników, którzy mieli kontakt z azbestem.

4. Polityka ekologiczna państwa na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011 – 2014

PEP dostosowana jest do wymagań ustawy Prawo ochrony środowiska. Zgodnie z zapisami tego dokumentu Program winien definiować cele średniookresowe (dla okresu 8-letniego) i zadania na okres najbliższych czterech lat oraz Monitoring realizacji Programu i nakłady finansowe na jego wdrożenie. Cele i zadania ujęte zostały w kilku blokach tematycznych:

Kierunki działań na lata 2007-2010

Kontynuowanie programów krajowych dotyczących wycofywania chemikaliów ze środowiska w tym usuwanie PCB i dekontaminacja urządzeń zawierających te substancje, usuwanie azbestu, likwidacja mogilników zawierających odpady ze środków ochrony roślin.

Kierunki działań na lata 2011-2014:

Wspieranie i realizacja programów bezpiecznego dla ludzi i środowiska wycofywania z rynku chemikaliów, które nie zostały wykorzystane lub które nie powinny być dopuszczone do stosowania, w tym programy usuwania azbestu lub PCB. Propagowanie produktów z substancji ulegających biodegradacji.

5. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terenie Rzeczypospolitej Polskiej

„Program usuwania azbestu ...” uwzględnia koncepcje unieszkodliwiania i sposoby postępowania z uszkodzonymi wyrobami zawierającymi azbest na terenie Polski. Dokument wskazuje na konieczność oczyszczenia kraju z odpadów azbestowych do 31 grudnia 2032 roku. Określa cele i zadania oraz obowiązek sporządzenia podobnego dokumentu na wszystkich szczeblach administracyjnych.

6. Raport z realizacji w latach 2003-2007 „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest, stosowanych na terytorium Polski, Warszawa, styczeń 2008 r.

Raport z realizacji „Programu...” pozwolił na sformułowanie następujących wniosków:

1. Należy przeprowadzić pełną inwentaryzację oraz ustalić rozmieszczenie terytorialne azbestu i wyrobów zawierających azbest.
2. Należy zaplanować działania w celu usunięcia bądź tymczasowego zabezpieczenia tych wyrobów oraz bieżącego monitorowania stanu technicznego obiektów budowlanych zawierających azbest.
3. Należy podjąć stosowne prace legislacyjne, gdyż aktualnie obowiązujące regulacje prawne dotyczące postępowania z azbestem uniemożliwiają wyegzekwowanie obowiązków nałożonych na podmioty fizyczne i prawne.
4. Należy zintensyfikować prace na rzecz oczyszczenia terytorium Polski z azbestu. Zwiększyć należy tempo usuwania wyrobów zawierających azbest kwalifikujący się do usunięcia oraz zaangażowanie administracji samorządowej, szczególnie gmin.

Przygotowywany obecnie „Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2008 – 2032” powinien uwzględniać przedstawione wnioski, zawierać szereg sugerowanych przez Najwyższą Izbę Kontroli rozwiązań, w tym zmianę usytuowania centrum koordynującego realizację programu.

Podstawowym warunkiem terminowej realizacji zadań przewidzianych programem jest zapewnienie odpowiednich środków finansowych na prowadzenie prac związanych z bezpiecznym usuwaniem wyrobów azbestowych oraz stworzenie regulacji prawnych

skutecznie wymuszających na właścicielach obiektów zanieczyszczonych azbestem i władzach lokalnych efektywne współdziałanie

1.5 Metodyka tworzenia Programu

Nowoczesne planowanie polityki ochrony środowiska wymaga zintegrowania jej z politykami innych sektorów. Dlatego niniejszy program podaje nie tylko długoterminową politykę w zakresie poszczególnych kierunków rozwojowych województwa i ich konsekwencji dla środowiska, ale także politykę w zakresie poszczególnych elementów środowiska i uciążliwości. Taka konstrukcja programu w jasny sposób nawiązuje do zasady zrównoważonego rozwoju.

Proces konstruowania Programu prowadzony był w oparciu o tzw. otwarte planowanie. Biorąc pod uwagę założenia strategii rozwoju gospodarczo-społecznego kraju, uwarunkowania wynikające z polityki ekologicznej państwa i Unii Europejskiej, strategię rozwoju województwa dolnośląskiego i zachowując specyfikę tego obszaru, można poprzez "otwarty" proces tworzenia zdefiniować politykę ochrony środowiska, która będzie akceptowana przez głównych "aktorów" włączonych w zagadnienia ochrony środowiska i rozumiejących ideę zrównoważonego rozwoju województwa.

Dlatego też, opracowując ten program, zwrócono szczególną uwagę, już w początkowych jego etapach, na wymianę informacji i konsultacje pomiędzy administracją samorządową i rządową szczebla wojewódzkiego oraz administracją samorządową szczebla powiatowego i gminnego. Takie podejście prowadzi do zaangażowania wielu stron w proces opracowywania Programu (umożliwia im generowanie własnych idei co do kierunków polityki ochrony środowiska, opracowywania strategii lub rozwiązywania konkretnych problemów), co w efekcie ułatwia proces jego wdrażania.

Metodyka konstruowania Programu oparta była o kilka elementów, wśród których najważniejszymi były:

1. Przegląd i ocena aktualnych danych o wyrobach zawierających azbest na terenie gminy;
2. Budowa bazy źródłowej o miejscach występowania azbestu i wyrobów zawierających azbest z gminy;
3. Precyzowanie potrzeb gminy w oparciu o pozyskaną bazę źródłową i w nawiązaniu do "Programu ochrony środowiska Gminy Zgorzelec oraz w

oparciu spotkania i warsztaty robocze z przedstawicielami administracji samorządowej gminnego oraz społeczności lokalnych.

4. Określenie zasad budowy Programu i jego wdrażania zgodnie z II Polityką Ekologiczną Państwa ustanowioną w nawiązaniu do ustawodawstwa unijnego, ukierunkowanego na zintegrowaną ochronę wszystkich elementów środowiska - jako całości oraz dopasowanie Programu do wytycznych zawartych w ustawie "Prawo ochrony środowiska", a dotyczących wojewódzkich programów ochrony środowiska.
5. Opracowanie celów (do 2032 roku) i sposobu ich realizacji do roku 2012 (plan operacyjny).
6. Uznanie konieczności weryfikacji celów w odstępach 2 - 4 letnich.

Program został oparty o dane istniejące, a w przypadku potrzeby przeprowadzenia dodatkowych ekspertyz czy opracowań, wpisano je jako niezbędne do wykonania w ramach realizacji celów krótkoterminowych.

Koncepcja Programu przewiduje sformułowanie zbioru celów ekologicznych oraz działań niezbędnych dla ich osiągnięcia. Określenie zbioru celów odbywa się w ścisłym związku z przewidywanym rozwojem poszczególnych dziedzin gospodarki województwa, określonym w dokumencie strategii rozwoju województwa. Na tle głównych dziedzin rozwoju i związanych z nimi kierunków presji na środowisko oraz na podstawie diagnozy i prognozy stanu środowiska a także uwarunkowań polityki ekologicznej następuje sformułowanie celów średniookresowych ochrony środowiska do roku 2012.

Cele średniookresowe stanowią podstawę dla określenia planu operacyjnego (do 2012 roku), z których następnie wynikają działania główne, pod które mogą być podpisywane konkretne projekty.

"Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zgorzelec" został przygotowany przy aktywnej konsultacji z samorządem Gminy.

W trakcie realizacji Programu odbyły się warsztaty robocze z udziałem przedstawicieli jednostek administracji państwowej, administracji samorządowej oraz konsultacje o charakterze międzynarodowym w ramach projektu pn. Chrońmy transgraniczne środowisko – lokalna diagnoza ekologiczna w Gminie Zgorzelec.

Zgodnie z wymaganiami ustawy „Prawo ochrony środowiska” duży nacisk położono na proces opracowania programu i na elastyczność jego treści. Generalną zasadą procesu jest włączanie społeczności lokalnych zarówno w przygotowanie programu jak i jego wdrażanie. Dlatego już w początkowych etapach prac nad Programem zwrócono szczególną uwagę na wymianę informacji i konsultacje pomiędzy przedstawicielami instytucji i organizacji włączonych w zagadnienie ochrony środowiska i rozwoju społeczno-gospodarczego gminy, powiatu oraz województwa.

W procesie tym zwanym procesem otwartego planowania wykorzystano takie narzędzia jak:

- warsztaty robocze,
- spotkania robocze,
- bieżące konsultacje ze specjalistami lokalnymi.

W wyniku takiego prowadzenia prac, w tworzenie Programu zaangażowanych było wiele stron.

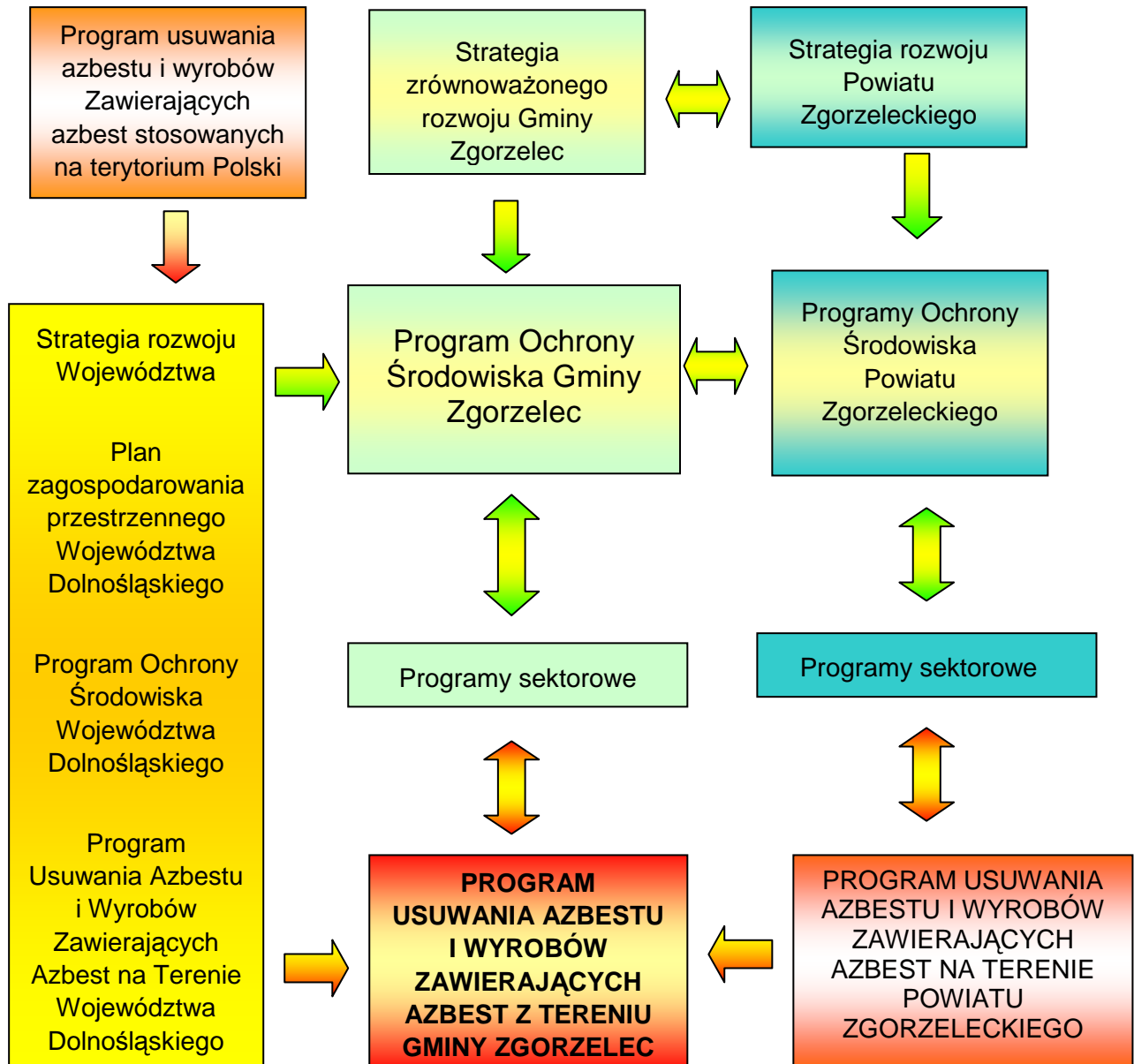
Projekt programu, opracowany we współpracy z wieloma partnerami kierowany jest do zaopiniowania przez odpowiednie Komisje Rady Gminy. Końcowym etapem proceduralnym, kończącym prace nad Programem jest przyjęcie Programu przez Radę Gminy w formie uchwały.

1.5.1 Główne uwarunkowania Programu

Istotną rolę w procesie definiowania polityki ekologicznej Gminy Zgorzelec pełnią zapisy zawarte zarówno w dokumencie pt. "II Polityka Ekologiczna Państwa" jak i uwarunkowania wynikające z integracji z UE oraz specyfika obszaru województwa dolnośląskiego (warunki naturalne, stan środowiska, rozwój gospodarczy i społeczny, itp.).

Założono, iż Program musi mieć formułę otwartą, co oznacza, że w przypadku zmiany wymagań prawnych, pojawiania się nowych problemów, bądź nie wykonania niektórych przedsięwzięć w terminach przewidzianych w tym Programie - dokument opracowany w 2008 roku, będzie cyklicznie aktualizowany i weryfikowany. „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Zgorzelec” pozostaje w ścisłej relacji z "Programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowany na terenie Rzeczypospolitej Polskiej", prawnymi wytycznymi Unii Europejskiej, polityką ekologiczną państwa, "Strategią rozwoju województwa dolnośląskiego" oraz powiatowym programem ochrony środowiska i planami gospodarki odpadami oraz programami usuwania azbestu. Z dokumentów tych wynikają główne kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego

omawianego obszaru i związane z nimi kierunki presji na środowisko. Relacje „Programu usuwania azbestu z terenu Gminy Zgorzelec” do innych opracowań strategicznych, programowych i planistycznych przedstawiono poniżej.

Schemat 1. Relacje „Programu usuwania azbestu” z dokumentami wyższego i niższego rzędu.

1.5.2 Przyjęte założenia metodyczne

Podstawową rolę w procesie definiowania programu pełnią zapisy zawarte zarówno w dokumencie pt. "Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych

na terytorium Polski" jak i uwarunkowania wynikające z integracji z UE oraz specyfika obszaru województwa dolnośląskiego (warunki naturalne, stan środowiska, rozwój gospodarczy i społeczny, itp.).

Szczególną uwagę zwraca się na zarządzanie środowiskiem oparte o systemowe podejście, gdzie działania społeczne, instrumentalne i informacyjne są traktowane na równi z działaniami inwestycyjnymi. Wynika to z faktu, że te pierwsze są konieczne dla kreowania świadomości społecznej i stworzenia solidnej struktury polityki ekologicznej. Przykładem mogą być:

- edukacja społeczeństwa i wymiana informacji,
- wykorzystanie i dalszy rozwój społecznych, prawnych i finansowych instrumentów, oddzielnie lub w kombinacji,
- zastosowanie podejścia samoregulującego rozwiązań systemowych,
- aktywne poszukiwanie możliwości współpracy pomiędzy sektorem prywatnym i państwowym (PPP - projekt ustawy, dotyczący zasad współpracy podmiotów prywatno publicznych, w uzgodnieniach).

Poniżej opisano najważniejsze uwarunkowania, które wpłynęły na podejście do zagadnienia ochrony środowiska, sposób rozwiązania poszczególnych problemów, a także strukturę dokumentu i sposób jego opracowywania. Relacje programu z dokumentami wyższego i niższego rzędu przedstawiono na schemacie (Schemat 1).

Założono iż przygotowanie planu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zgorzelec należy oprzeć na diagnozie zagrożenia środowiskowego. Taka diagnozą w przypadku Programu usuwania azbestu jest identyfikacja miejsc występowania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy.

1.5.2.1 Metodyka pozyskania materiałów źródłowych

Prace podzielono na dwie fazy pozyskiwania informacji dotyczących występowania odpadów zawierających azbest na terenie gminy. Wzmiankowane fazy mają charakter odrębnych poziomów źródłowo-analitycznych. Pierwszy poziom obejmował analizę dokumentów jakie zostały przygotowane i przekazane przez właścicieli i zarządzających nieruchomościami do Urzędu Gminy, Urzędu Wojewódzkiego oraz Wojewódzkiego i Powiatowego Nadzoru Budowlanego.

Podstawą do stworzenia bazy informacyjnej o ilości wyrobów zawierających azbest i miejsc ich wykorzystania na terenie Gminy Zgorzelec było:

1. kwerenda dokumentów dotyczących gospodarki wyrobów zawierających azbest na terenie gminy;
2. badania w formie ankiet wśród wszystkich właścicieli nieruchomości na terenie gminy (badania zostały przeprowadzone w okresie od 1 sierpnia do 20 września 2007 roku uzupełnione w roku 2008 o dane pochodzące z szkół oraz zgłoszone przez właścicieli nieruchomości);
3. wizja lokalna.

1.5.2.1.1 Kwerenda danych

Kwerendę danych dotyczących azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Zgorzelec oparto na zasobach Urzędu Gminy, Urzędu Wojewódzkiego, Starostwa Powiatowego oraz Nadzoru Budowlanego.

1.5.2.1.2 Badanie ankietowe

Znacznie bardziej rozbudowane metodycznie były realizowane badania ankietowe.

W oparciu o Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71 poz. 649) oraz Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 roku w sprawie wymagań w zakresie wykorzystania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876) opracowano wzór ankiety (Załącznik 4 i 5). Ankiety zostały sporządzone w taki sposób, aby jak najbardziej ułatwić jej wypełnianie przez osoby fizyczne i prawne.

Ankieta ogólna zawierała pytania dotyczące danych osobowych właściciela lub użytkownika (imię, nazwisko, adres), nazwy wyrobu i jego ilości w metrach kwadratowych, miejsca wykorzystania, stanu zewnętrznego wyrobu azbestowego oraz przewidywanego terminu usunięcia wyrobu. Natomiast ankieta szczegółowa dostarczyła dodatkowych informacji o sposobie zastosowania azbestu, rodzaju azbestu, strukturze powierzchni wyrobu z azbestem, stopniu uszkodzenia wyrobu z azbestem, możliwości uszkodzenia powierzchni wyrobu z azbestem, wykorzystania pomieszczenia, jak również usytuowania wyrobu. Każda z grup miała przyjętą określoną punktację odpowiadającą stopniowi zagrożenia wyrobem zawierającym azbest.

Pozwala ona zakwalifikować oceniany wyrób, do jednej z trzech kategorii postępowania na podstawie punktów przydzielonych wyrobom:

- a) wyrób nie nadaje się do bezpiecznego użytkowania i wymaga niezwłocznego usunięcia (wyrób uzyskał 65 i więcej punktów),
- b) możliwe jest dalsze użytkowanie wyrobu, jednocześnie wymagane jest powtórzenie jego oceny w przeciągu 1 roku i nowa kwalifikacja wyrobu, jeśli będzie to podyktowane zmianami jakie nastąpią w okresie 1 roku w trakcie użytkowania (wyrób uzyskał powyżej 35 pkt do 60 pkt),
- c) możliwe jest dalsze użytkowanie wyrobu oraz powtórzenie omawianej „oceny” w przeciągu 5 lat (wyrób uzyskał do 35 punktów).

Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania płyt azbestowo-cementowych polega na wizualnej kontroli i ocenie płyt azbestowo - cementowych pod względem: widocznych uszkodzeń (powierzchni, spękań, ubytków wywołanych wadliwym mocowaniem, lub niewłaściwą eksploatacją), miejsca mocowania wyrobu, zabezpieczenia, warunków eksploatacji (które mogą powodować wzrost emisji pyłu azbestowego) itp.

Ocenę realizuje się na podstawie wizualnej kwalifikacji i oszacowania stanu technicznego wyrobu zawierającego azbest - poprzez przydzielenie mu odpowiedniej liczby punktów (zaproponowanej w Załączniku Nr 1 do Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2.04.2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest – Dz. U. z 2004 r. Nr 71, poz. 649.

Przedstawiono tu następujące grupy oceny i sposoby naliczania punktów:

- Grupa I** Sposób zastosowania azbestu: elewacja, pokrycie dachowe budynku, kwalifikuje się do pozycji nr 4 – „pozostałe wyroby z azbestem” – przyjęta liczba punktów za wyrób – **10**.
- Grupa II** Rodzaj azbestu: zarówno w elewacyjnych płytach azbestowo-cementowych prasowanych płaskich jak i w płytach pokryć dachowych wystąpić mogą alternatywnie dwie pozycje o numerach):
- ◆ **nr 5** – płyty azbestowo-cementowe zawierające wyłącznie azbest chryzotylowy – przyznaje się **pkt 5**.
 - ◆ **lub nr 6** – płyty azbestowo-cementowe zawierające obok azbestu chryzotylowego azbest „inny” (krokidolitowy), widoczny makroskopowo, szczególnie w świeżych przełamach, w postaci ciemnoniebieskich – granatowych wiązek włókien długości 1-5 mm – przyznaje się **pkt 15**
 - ◆ (Dla potwierdzenia obecności krokidolitu wymagane jest badanie mikroskopowe próbki wyrobu).
- Grupa III** Struktura powierzchni wyrobu: występować tu mogą alternatywnie dwie pozycje o numerach:
- ◆ **nr 7** - rozluźniona struktura włókien – dotyczy bardzo starych pokryć dachowych, w których spoiwo cementowe zostało wypłukane przez

opady, na powierzchni wyrobu, zwłaszcza w dołach fal gromadzą się włókna azbestu (często azbestu chryzotylowego – białego i krokidolitowego – niebieskiego), niezwiązane z podłożem. – przyznaje się **pkt 30**.

- ◆ **nr 8** – mocna struktura włókien, lecz bez lub z niewystarczającą gęstą powłoką farby zewnętrznej – przyznaje się **pkt 10**.
- ◆ **nr 9** – pomalowana i nieuszkodzona powłoka zewnętrzna – przyznaje się **pkt 0**.

Grupa IV Stan zewnętrzny wyrobu: opisany być może przez jedną z trzech pozycji o numerach:

- ◆ **nr 10** – duże uszkodzenia występujące na powierzchni > 3% wyrobu. Dotyczy to elewacji, np. liczne pęknięcia i ubytki. Uszkodzenia takie mogą się pojawiać na skutek wad materiałowych, wadliwego montażu płyt lub uszkodzeń mechanicznych spowodowanych przez użytkownika. Stare pokrycia dachowe mogą nie mieć typowych uszkodzeń mechanicznych, widocznych „na pierwszy rzut oka”, takich jak ubytki czy pęknięcia. Mogą jednak mieć wypłukaną zewnętrzną warstwę spoiwa cementowego. Skutkuje to uwalnianiem słabo związanych z podłożem włókien azbestowych, widocznych okiem nieuzbrojonym. Identyfikacja tego rodzaju uszkodzeń powinna być potwierdzona przez osobę z dużym doświadczeniem zawodowym w ocenach wyrobów zawierających azbest lub badaniem laboratoryjnym – przyznaje się **pkt 30**.
- ◆ **nr 11** – małe uszkodzenia nie przekraczające 3% powierzchni dachu lub elewacji; w przypadku elewacji widoczne są one najczęściej w płytach zniszczonych przez użytkownika obiektu wyłącznie do wysokości 2 m – przyznaje się **pkt 10**.
- ◆ **nr 12** – brak uszkodzeń – przyznaje się **pkt 0**.

Grupa V Możliwość uszkodzeń powierzchni: w tej grupie istnieje możliwość przydzielenia jednej z wymienionych pozycji w grupie:

- ◆ **nr 13** – wyrób jest przedmiotem jakichś prac – przydziela się **pkt 15**, lub występuje w pozostałych pozycjach o numerach: 14, 15, 17. Każdej z nich przydziela się **pkt 10**. Jeśli wyrób kwalifikuje się do kilku pozycji w grupie, do sumowania łącznej punktacji wybiera się tylko jedną, maksymalną liczbę punktów określonej pozycji.

Grupa VI^{*)} Wykorzystanie pomieszczenia - przewidziano tu, zależnie od rodzaju obiektu, jedną z pozycji o numerach:

^{*)} W przypadku wykonywania oceny płyt azbestowo-cementowych zastosowanych na zewnątrz budynku jako elewacja lub pokrycie dachowe, w ocenie pomija się grupę VI i VII. Uwzględnia się te grupy wyłącznie wówczas, gdy wyroby z płyt azbestowo-cementowych znajdują się wewnątrz obiektu, wewnątrz pomieszczenia i gdy mają kontakt z powietrzem wewnętrznym.

- ◆ **nr 20** – obiekt jest wykorzystywany regularnie przez dzieci, młodzież, sportowców (np. bloki mieszkalne, szkoły, przedszkola, żłobki, obiekty rekreacyjne, sportowe) – przyznaje się **pkt 35**.
- ◆ **nr 21** – obiekt jest wykorzystywany w sposób trwały i częsty przez inne osoby (np. zakłady pracy, budynki publiczne, urzędy) – przyznaje się **pkt 30**.
- ◆ **nr 22** – obiekt jest wykorzystywany czasowo (np. magazyny) – przyznaje się **pkt 20**.
- ◆ **nr 23** – obiekt jest wykorzystywany rzadko (np. magazyny) – przyznaje się **pkt 10**.

Grupa VII¹⁾ Usytuowanie wyrobu w obiekcie, - przyjmuje się następujące możliwości:

- ◆ **nr 24** – lokalizacja wyrobów znajduje się bezpośrednio w pomieszczeniu. Przypadek ten mamy, gdy w obiekcie jest ściana warstwowa obustronnie obłożona płytami azbestowo-cementowymi albo ściana lub pokrycie dachowe wykonane jest z płyt azbestowo-cementowych nie ocieplanych i nie wykończonych od wewnątrz dodatkową przegrodą (np. płytami kartonowo-gipsowymi, szczelnym sufitem podwieszonym). Wewnętrzna strona płyt azbestowo - cementowych stanowiących ścianę lub pokrycie dachowe widoczna jest od wnętrza obiektu, wówczas – przyznaje się **pkt 30**.
- ◆ **nr 25** - wyrób znajduje się za zawieszonym , nieszczelnym sufitem lub innym pokryciem - przyznaje się **pkt 25**.
- ◆ **nr 26** - wyrób znajduje się w systemie wywietrzania pomieszczenia (kanały wentylacyjne) - przyznaje się **pkt 25**.
- ◆ **nr 27** - wyrób znajduje się za zawieszonym szczelnym sufitem lub innym pokryciem, ponad pyłoszczelną powierzchnią lub poza szczelnym kanałem wentylacyjnym - przyznaje się **pkt 10**.

W ocenie stanu wyrobów, w grupie I oraz we wstępnej informacji umieszcza się nazwę/ rodzaj wyrobu, według uproszczonej klasyfikacji przyjętej w sprawozdaniu rocznym, zamieszczonym w załączniku nr 2 do rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej, z dnia 23.10.2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był, lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. z 2003 r. nr 192, poz. 1816).

Po zsumowaniu wszystkich punktów uzyskano ocenę końcową oraz określono stopień pilności wymiany bądź naprawy danego wyrobu z azbestem. Są trzy stopnie pilności:

I – wymiana lub naprawa wymagana bezzwłocznie;

II – ponowna ocena wymagana w czasie do 1 roku;

III – ponowna ocena w terminie do 5 lat.

Do grupy I zaliczono bez względu na stan techniczny obiekty szkolne. Podobnie do grupy tej dołączono również właścicieli, którzy już zdemontowali eternit z dachów i magazynują go w celu przekazanie do unieszkodliwienia. Podobnie do grupy tej zaliczono właścicieli budynków mieszkalnych, którzy mieli problem z oceną stanu technicznego wyrobów zawierających azbest. Będą one musiały być poddane weryfikacji w pierwszym etapie wdrażania programu.

Badania ankietowe przeprowadzono na całym obszarze Gminy. Tak więc objęła ona swoim zasięgiem wszystkich właścicieli nieruchomości i każdy właściciel azbestu miał możliwość przekazania swoich sugestii czy też wniosków i opinii dotyczących usuwania odpadu będącego w ich posiadaniu.

1.5.2.2 Metodyka prac analitycznych

Program pozostaje w ścisłej relacji ze strategią rozwoju województwa i powiatu, jako dokumentem nakreślającym rodzaj i skalę działalności gospodarczo-społecznej w tym obszarze, która jest determinantą zmian środowiska zarówno w korzystnym, jak i niekorzystnym kierunku.

Poszczególne etapy prac analitycznych, weryfikacji danych, identyfikacji celów oraz określania możliwości ich osiągnięcia zaprezentowano na poniższych schematach (Schemat 2, Schemat 3). Wyróżnić można dwa generalne poziomy analizy. Pierwszy etap to prace źródłoznawczo analityczne, które dotyczą identyfikacji zagrożeń środowiskowych, w tym budowy bazy informacyjnej obejmującej dane o miejsc występowania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zgorzelec (Schemat 2). Na tej podstawie przystąpiono do określania celów ekologicznych w oparciu o uwarunkowania strategiczne a następnie po konsultacjach z przedstawicielami samorządu przygotowano plan operacyjny w którym zrekonstruowano listę zadań wraz z harmonogramem ich realizacji.

Niniejszy Program będzie pełnił rolę narzędzia zarządzania środowiskiem w skali gminy. Przewiduje się, że zarządzanie będzie się odbywać z wykorzystaniem instrumentów pozwalających na weryfikację Programu w oparciu o wyniki monitorowania procesów zachodzących w szeroko rozumianym otoczeniu realizowanej polityki ekologicznej.

1.5.2.3 Ograniczenia zastosowanej procedury źródłoznawczej

Zastosowaną metodę pozyskiwania danych traktować należy jako najefektywniejsze możliwe do użycia narzędzie (spośród aktualnie dostępnych).

Tym niemniej trzeba być świadomym, iż zastosowana procedura źródłoznawcza obarczona jest błędem, którego składowa jest niewątpliwie istotna statystycznie.

Przyjąć należy, iż dane uzyskane w wyniku zrealizowanych badań ankietowych mogą być zafałszowane i nie wskazywać w pełni zakresu ilościowego oraz jakościowego występowania azbestu na terenie Gminy Zgorzelec.

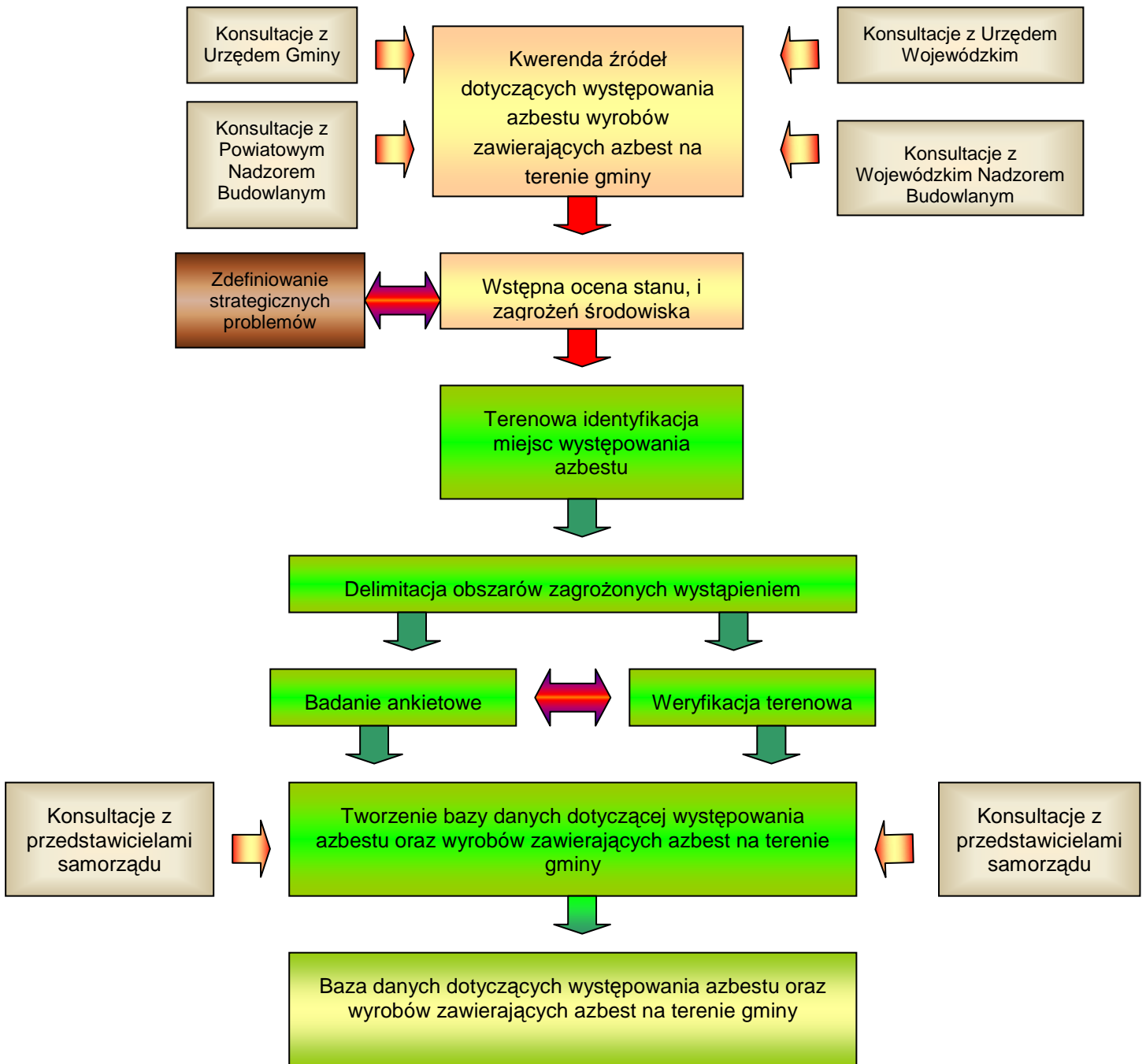
Ułomność zastosowanej metody wynika między innymi z:

- roszczeniowej postawy niektórych mieszkańców gminy względem przedstawicieli samorządu, co skutkowało niechęcią wobec ankieterów;
- braku wiedzy na temat rozpoznawania wyrobów zawierających azbest w obiektach zarządzanych przez właścicieli lub zarządzających nieruchomością;
- celowym zatajaniem informacji o wyrobach zawierających azbest uzasadnianym obawami przed zamknięciem obiektów lub przed konsekwencjami finansowymi indywidualnych właścicieli, których koszty związane z usunięciem azbestu przekraczają najczęściej ich aktualne możliwości.

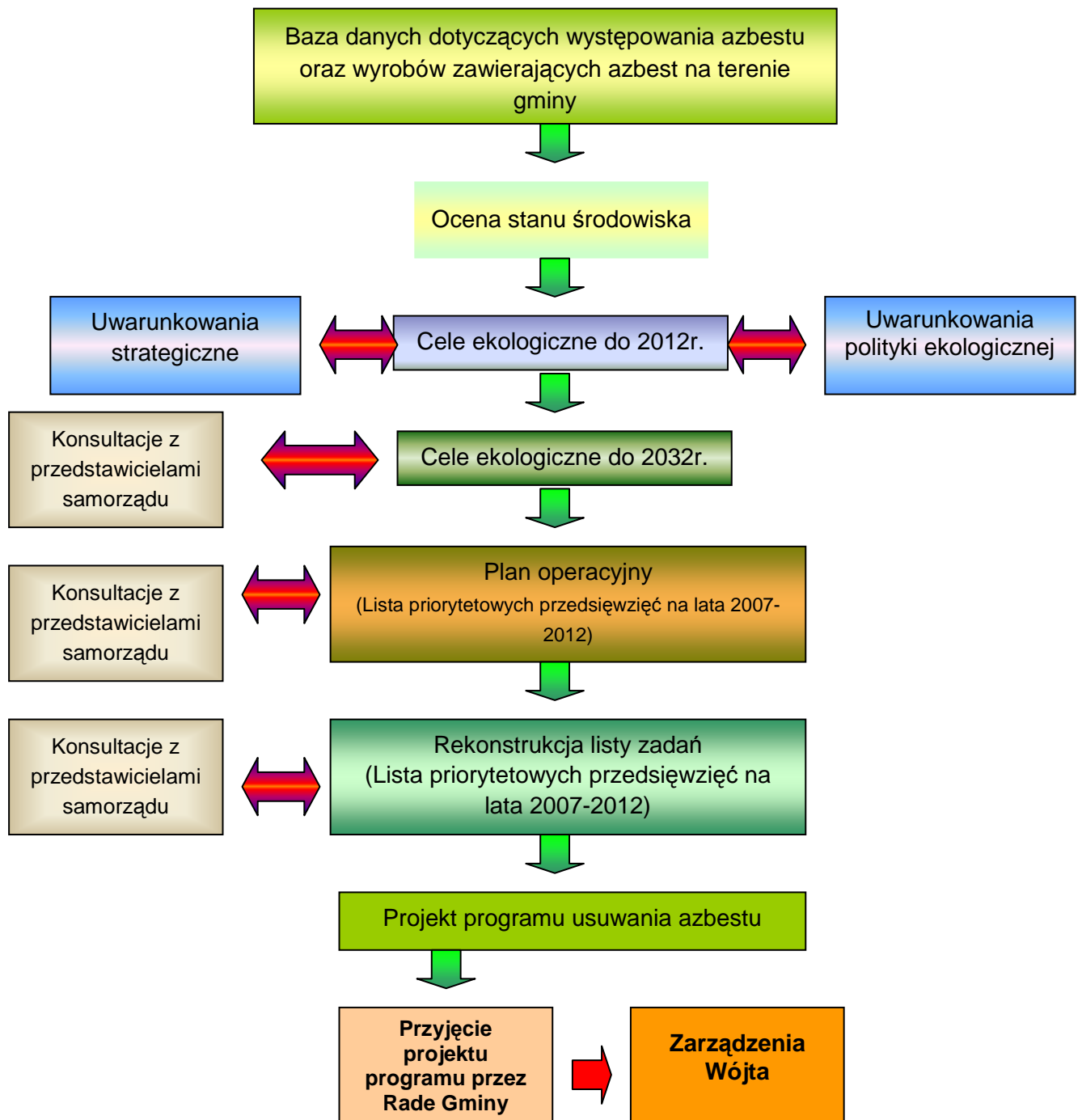
Dostrzegane wady zastosowanej metody skutkują wystąpieniem błędu, który aktualnie szacowany jest na poziom około 20%.

W celu uzupełniania wiedzy o zagrożeniu, jakim jest występujący azbest na terenie gminy, konieczne jest cykliczne weryfikowanie pozyskanych danych oraz kontynuowanie prac ankietowych i inwentaryzacyjne.

Schemat 2. Struktura prac nad programem usuwania azbestu – etap źródłoznawczo analityczny

Schemat 3. Struktura prac nad programem usuwania azbestu –etap analityczno syntetyczny

1.5.3 Materiały wyjściowe

Opracowanie wykonano na podstawie:

- ❖ wizji lokalnej;
- ❖ informacji samorządu gminnego;
- ❖ badań ankietowych wśród mieszkańców przeprowadzonych bezpośrednio w terenie przez przedstawicieli Urzędu Gminy w Zgorzelcu;
- ❖ Polityki Ekologicznej Państwa;
- ❖ Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terenie Rzeczypospolitej Polskiej;
- ❖ Strategii rozwoju województwa dolnośląskiego;
- ❖ Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego;
- ❖ Programu zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska województwa dolnośląskiego;
- ❖ Strategii Gospodarki Odpadami Komunalnymi Dolnego Śląska,
- ❖ Planu Gospodarki Odpadami województwa dolnośląskiego;
- ❖ Strategii rozwoju powiatu zgorzeleckiego na lata 2005 - 2014;
- ❖ Programu Ochrony Środowiska dla powiatu zgorzeleckiego na lata 2005 – 2008 z perspektywą na lata 2009 - 2012;
- ❖ Planu Gospodarki Odpadami dla powiatu zgorzeleckiego na lata 2005 – 2008 z perspektywą na lata 2009 - 2012;
- ❖ Strategii rozwoju Gminy Zgorzelec do roku 2010;
- ❖ Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Zgorzelec na lata 2005-2008 perspektywą na lata 2009 - 2012,
- ❖ Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Zgorzelec na lata 2008-2011 perspektywą na lata 2009 – 2012.

2 Założenia i uwarunkowania programu

2.1 Zasady polityki ekologicznej

Lata dziewięćdziesiąte zapisały się na kartach historii Polski jako okres przełomowych transformacji zarówno gospodarczej, jak i politycznej. Zmieniająca się świadomość społeczeństwa w kraju i na świecie wywołała lawinę politycznych debat nad przyszłym kształtem i kierunkiem rozwoju państw na całym świecie, w tym także Polski. Odpowiedzią ówczesnych polskich władz na założenia Szczytu Ziemi w Rio de Janeiro w 1992 roku było uchwalenie i przyjęcie w 1997 roku nowej Konstytucji Rzeczypospolitej Polski, która wyznaczała prośrodowiskowy kierunek rozwoju Polski zgodny z **zasadą sustainable development** (zrównoważonego rozwoju) – art. 5. Podstawowym założeniem zasady zrównoważonego rozwoju jest zachowanie zasobów i walorów środowiska naturalnego w stanie zapewniającym trwałe możliwości korzystania z nich zarówno przez współczesne, jak i przyszłe pokolenia, przy jednoczesnym utrzymaniu trwałości funkcjonowania procesów przyrodniczych oraz różnorodności biologicznej na szczeblu krajobrazowym, ekosystemowym, gatunkowym i genowym. Zasada U. Thanta stawia na równi aspekty społeczne, ekonomiczne i ekologiczne, co oznacza, że jedynym racjonalnym sposobem zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwu i gospodarce w skali światowej jest zintegrowanie tych dziedzin z ochroną środowiska. Zasada sustainable development jest jedną z 13 zasad wyznaczających główne cele nowej polityki ekologicznej Polski, które z kolei znalazły zastosowanie w rozwiniętych demokratycznych krajach. Pozostałe to:

1) zasada prewencji, oznaczająca w szczególności:

- zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń poprzez stosowanie najlepszych dostępnych technik (BAT),
- recykling, czyli zamykanie obiegu materiałów i surowców, odzysk, energii, wody i surowców ze ścieków i odpadów oraz gospodarcze wykorzystanie odpadów zamiast ich składowania,
- zintegrowane podejście do ograniczania i likwidacji zanieczyszczeń i zagrożeń zgodnie z zaleceniami Dyrektywy Rady 96/61/WE w sprawie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli (tzw. dyrektywa IPPC),
- wprowadzanie prośrodowiskowych systemów zarządzania procesami produkcji i usługami, zgodnie z ogólnosiwiatowymi i europejskimi wymogami w tym zakresie, wyrażonymi m.in. w standardach ISO 14000 i EMAS, programach czystszej produkcji i Responsible Care itp.

- 2) zasada wysokiego poziomu ochrony środowiska;
- 3) zasada integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi oznaczająca uwzględnienie w politykach sektorowych celów ekologicznych na równi z celami gospodarczymi i społecznymi;
- 4) zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego i jednakowego obowiązku jego ochrony;
- 5) zasada regionalizacji oznaczająca m.in. skoordynowanie polityki regionalnej z regionalnymi ekosystemami w Europie (np. Morze Bałtyckie i strefy przybrzeżne, doliny rzeczne i obszary wodno błotne, szczególnie w strefach przygranicznych).
- 6) zasada uspołecznienia – rozbudzenie świadomości i wrażliwości ekologicznej oraz kształtowanie nowej etyki zachowań wobec środowiska;
- 7) zasada „zanieczyszczający płaci” – odnoszącą się do odpowiedzialności za skutki zanieczyszczenia i stwarzania innych zagrożeń. Odpowiedzialność tą ponosić powinny wszystkie jednostki użytkujące środowisko a więc także konsumenci, zwłaszcza, gdy mają możliwość wyboru mniej zagrażających środowisku dóbr konsumpcyjnych.;
- 8) zasada stosowania najlepszych dostępnych technik BAT;
- 9) zasada subsydiarności (pomocniczości) – wynikająca m.in. z Traktatu o Unii Europejskiej a oznaczająca przekazywanie części kompetencji i uprawnień decyzyjnych dotyczących ochrony środowiska na właściwy szczebel regionalny lub lokalny tak, aby był on rozwiązywany na najniższym szczeblu, na którym może zostać skutecznie i efektywnie rozwiązany;
- 10) zasada klauzul zabezpieczających – umożliwia stosowanie w uzasadnionych przypadkach bardziej rygorystycznych środków w porównaniu z wymaganiami wspólnotowego prawa ekologicznego;
- 11) zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej odnosząca się do wyboru planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych ochrony środowiska a następnie do oceny osiągniętych wyników a oznaczająca potrzebę minimalizacji nakładów na jednostkę uzyskanego efektu.

Specyficzną dziedziną ochrony środowiska jest gospodarka odpadami ze względu na fakt, że oddziałuje ona na wszystkie elementy środowiska naturalnego. Kierunkiem przewodnim polityki w zakresie gospodarowania odpadami jest przede wszystkim zasada zrównoważonego rozwoju, ale także zintegrowane podejście do ochrony środowiska z

uwzględnieniem zagadnień odpowiedzialności. W przypadku odpadów niebezpiecznych, które stanowią dość specyficzną grupę odpadów przemysłowych ze względu na charakter i stopień zagrożenia dla zdrowia człowieka i środowiska, bardzo ważne jest właściwe postępowanie podczas ich unieszkodliwiania zgodnie z zasadą przezorności i prewencji. Niezwykle istotną zasadą w odniesieniu do gospodarowania odpadami niebezpiecznymi jest zasada „zanieczyszczający płaci”. Każdy obywatel powinien ponosić pełną odpowiedzialność za wprowadzanie do obrotu i użytkowanie odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych, a najlepszymi sposobami minimalizowania tych działań są narzędzia prawne (zakazy produkcji i użytkowania bądź ograniczenia użytkowania) oraz mechanizmy ekonomiczne (opłaty produktowe, depozyty ekologiczne, ubezpieczenia ekologiczne).

Wymagania stosowania sposobów, procedur i systemów nadzoru zapobiegających przenikaniu wchodzących w skład odpadów substancji niebezpiecznych do środowiska ustalone zostały w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 roku o odpadach (tekst jednolity Dz. U.2007 Nr 39 poz. 251 z późniejszymi zmianami).

2.2 Synteza wytycznych wynikających z polityki Unii Europejskiej

Szerokie zastosowanie azbestu do lat siedemdziesiątych zebrało swoje niechlubne plony w postaci liczby zdiagnozowanych chorób osób mających bezpośredni kontakt z wyrobami zawierającymi szkodliwe substancje. Skala problemu jest bardzo duża i dotyczy wszystkich państw w całej Unii Europejskiej, w tym także Polski. W celu ochrony zdrowia ludzkiego oraz środowiska naturalnego Parlament Europejski przyjął odpowiednie regulacje prawne w postaci dyrektyw, które zawierają wskazówki i wytyczne dla państw członkowskich dotyczących problematyki azbestu. Dyrektywy stanowią nadrzędne akty wykonawcze i obligują kraje członkowskie do dostosowania tych regulacji prawnych do prawa krajowego. W aktach prawnych Unii Europejskiej dotyczących azbestu znajdują się regulacje dotyczące zarówno postępowania z uszkodzonymi wyrobami zawierającymi azbest w trakcie ich unieszkodliwiania (likwidowania, usuwania), jak również obowiązki pracowników w zakresie ochrony zdrowia pracowników i otoczenia miejsca pracy przed uwalnianiem się pyłu i włókien azbestu. W dyrektywach znajdują się także wytyczne dotyczące metod pomiaru zanieczyszczenia włóknami i pyłem azbestu oraz metod zabezpieczenia przed emisją tych szkodliwych substancji do atmosfery.

Do aktualnych aktów prawnych UE dotyczących problematyki azbestu należą:

- 1) Konwencja Nr 162 Konferencji Ogólnej Międzynarodowej Organizacji Pracy z dnia 24 czerwca 1986 r. – dotycząca bezpieczeństwa w stosowaniu azbestu.

- 2) Zalecenia Międzynarodowej Organizacji Pracy Nr 172 z dnia 24 czerwca 1986 r. – dotyczące ochrony pracowników przed działaniem azbestu.
- 3) Dyrektywa Rady Nr 80/1107/EWG z dnia 27 listopada 1980 r. – w sprawie ochrony osób narażonych na ekspozycję szkodliwych substancji (ze zmianami wynikającymi z dyrektywy Nr 91/322/EWG z dnia 29 maja 1991 r.).
- 4) Dyrektywa Rady Nr 83/477/EWG z dnia 19 września 1983 r. – o ochronie pracowników przed zagrożeniem związanym z narażeniem na działanie azbestu w pracy (znowelizowana Dyrektywą Rady Nr 91/382/EWG).
- 5) Dyrektywa Rady Nr 90/394/EWG z dnia 28 czerwca 1990 r. – w sprawie ochrony pracowników przed narażeniem na z czynniki rakotwórcze w środowisku pracy (znowelizowana Dyrektywą Rady Nr 99/38/WE).
- 6) Dyrektywa Rady Nr 91/382/EWG z dnia 25 czerwca 1991 r. – o dopuszczalnym stężeniu włókien azbestu (uzupełnienie do Dyrektywy Nr 83/477/EWG).
- 7) Dyrektywa Rady Nr 94/33/EWG z dnia 22 czerwca 1994 r. – w sprawie ochrony młodocianych w miejscu pracy.
- 8) Dyrektywa Rady Nr 75/442/EWG z dnia 15 lipca 1975 r. – w sprawie odpadów.
- 9) Dyrektywa Rady Nr 76/769/EWG z dnia 27 lipca 1976 r. – w sprawie zasad prawa, przepisów i środków administracyjnych krajów członkowskich Wspólnoty Europejskiej, jak również odnoszących się do ograniczeń w zakresie handlu i stosowania substancji niebezpiecznych.
- 10) Dyrektywa Rady Nr 83/478/EWG z dnia 19 września 1983 r. – w sprawie ujednolicenia ustawodawstwa, przepisów i postanowień krajów członkowskich.
- 11) Dyrektywa Rady Nr 85/610/EWG z dnia 20 grudnia 1985 r. – jako uzupełnienie do Dyrektywy Nr 76/769/EWG.
- 12) Dyrektywa Rady Nr 89/391/EWG a dnia 12 czerwca 1987 r. – o ochronie bezpieczeństwa i higieny w miejscu pracy.
- 13) Dyrektywa Rady Nr 87/217/EWG z dnia 19 marca 1987 r. – w sprawie zapobiegania i zmniejszania zanieczyszczenia środowiska azbestem.
- 14) Dyrektywa Rady Nr 89/106/EWG z dnia 21 grudnia 1988 r. – w sprawie zbliżania ustawodawstwa, przepisów i postanowień administracyjnych krajów członkowskich, dotyczących produktów budowlanych.
- 15) Dyrektywa Rady Nr 91/659/EWG z dnia 3 grudnia 1991 r. – w sprawie zbliżania ustawodawstwa, przepisów i postanowień administracyjnych krajów członkowskich,

dotyczących wprowadzania ograniczeń w zakresie rozprowadzania na rynku i stosowania niebezpiecznych substancji i wyrobów technicznego zastosowania.

- 16) Dyrektywa Rady Nr 84/360/EWG z dnia 28 czerwca 1984 r. – w sprawie zanieczyszczeń środowiska przez zakłady przemysłowe.
- 17) Dyrektywa Rady Nr 98/24/WE z dnia 7 kwietnia 1998 r. – w sprawie ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników przed niebezpieczeństwem związanym ze środkami chemicznymi w miejscu pracy.
- 18) Dyrektywa Rady 99/31/WE z dnia 26 kwietnia 1999 r. – w sprawie składowania odpadów.
- 19) Dyrektywa Rady 91/689/WE z dnia 12 grudnia 1991 r. – w sprawie odpadów niebezpiecznych.
- 20) Rozporządzenie Rady 259/93 z dnia 1 lutego 1993 r. – w sprawie nadzoru i kontroli przesyłania odpadów w obrębie Wspólnoty, do Wspólnoty i poza jej obszar.
- 21) Dyrektywa Rady 97/11/WE z dnia 3 marca 1997 r. nowelizująca Dyrektywę 85/337/EWG – w sprawie oceny oddziaływania niektórych publicznych i prywatnych przedsięwzięć na środowisko.
- 22) Dyrektywa Rady 96/61/WE z dnia 24 września 1996 r. – w sprawie zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i kontroli.
- 23) Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2001/42/WE z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny skutków oddziaływania na środowisku niektórych planów i programów.
- 24) Dyrektywa Rady 91/692/WE z dnia 23 grudnia 1991 r. w sprawie normalizacji i racjonalizacji sprawozdań dotyczących realizacji niektórych Dyrektyw Rady dotyczących środowiska.

2.2.1 Wytyczne do Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zgorzelec na lata 2008-2032 wynikające z dokumentów wyższego rzędu

Bezpośrednią podstawą do opracowania programu usuwania azbestu na terenie Gminy Zgorzelec stanowią zapisy przyjęte przez Sejmik Województwa w postaci Planu Gospodarki Odpadami Województwa Dolnośląskiego oraz wytyczne Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terenie Polski przyjętego przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 r a także Krajowego Planu Gospodarki Odpadami 2010, II Polityki Ekologicznej Państwa i Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2003 - 2006

z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007 - 2010 uchwalonej z dnia 8 maja 2003 roku i opublikowanej dnia 18 czerwca 2003 roku w Monitorze Polskim, a także Projekt Polityki Ekologicznej Państwa na lata 2007 - 2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011 - 2014.

Wytyczne do Planu Gospodarki Odpadami wynikające z dokumentów wyższego rzędu zostały przedstawione w Załączniku nr 1.

3 Ogólna charakterystyka Gminy Zgorzelec

Gmina wiejska Zgorzelec to prężnie rozwijający się region w południowo-zachodniej części województwa dolnośląskiego zlokalizowana w rejonie przygranicznym wzdłuż granicy polsko-niemieckiej w powiecie zgorzeleckim.

Gmina graniczy:

- od północy z gminą Pieńsk;
- od wschodu z gminą Siekierczyn i Sulików;
- od południa z gminą Bogatynia;
- od zachodu z miastem Zgorzelec oraz Görlitz.

W skład gminy Zgorzelec wchodzi 22 sołectwa o całkowitej powierzchni 136,3 km². Siedziba gminy mieści się w Urzędzie Gminy w Zgorzelcu.

Uwarunkowania środowiskowe gminy wykazują duże zróżnicowanie pod względem krajobrazowym, tworząc mozaikę morenową przekładającą się na falistą Równinę Zgorzelecką delikatnie przenikającą w pagórkowatą rzeźbę wysoczyzny. Przemysłowy charakter gminy doprowadził do licznych przekształceń krajobrazu przyrodniczego pozostawiając regiony silnie zurbanizowane i uprzemysłowione. Na terenie gminy położone jest nowoczesne autostradowe, przejście graniczne Jędrzychowice – Ludwigsdorf, jedno z 7 zlokalizowanych w powiecie zgorzeleckim umożliwiających komunikację do Czech i Niemiec. Ponadto, na terenie Gminy Zgorzelec wg stanu na dzień 31.03.2002 jest zarejestrowanych 421 podmiotów gospodarczych, w tym 153 podmioty prowadzące działalność w zakresie handlu i usług. Są to sklepy oraz usługi w zakresie mechaniki pojazdowej, blacharstwa, lakiernictwa, a także w zakresie remontów mieszkań i murarstwa.

Przez teren gminy przebiegają ważne szlaki komunikacyjne (autostrada A4, droga krajowe i wojewódzkie) i kolejowe relacji: Lubań - Zgorzelec, Lubań-Bogatynia, Zgorzelec - Pieńsk – Węgliniec o znaczeniu krajowym i międzynarodowym.

Gmina wyposażona jest w media wodociągowe (ok. 72% gminy), kanalizacyjne, energetyczne, gazowe.

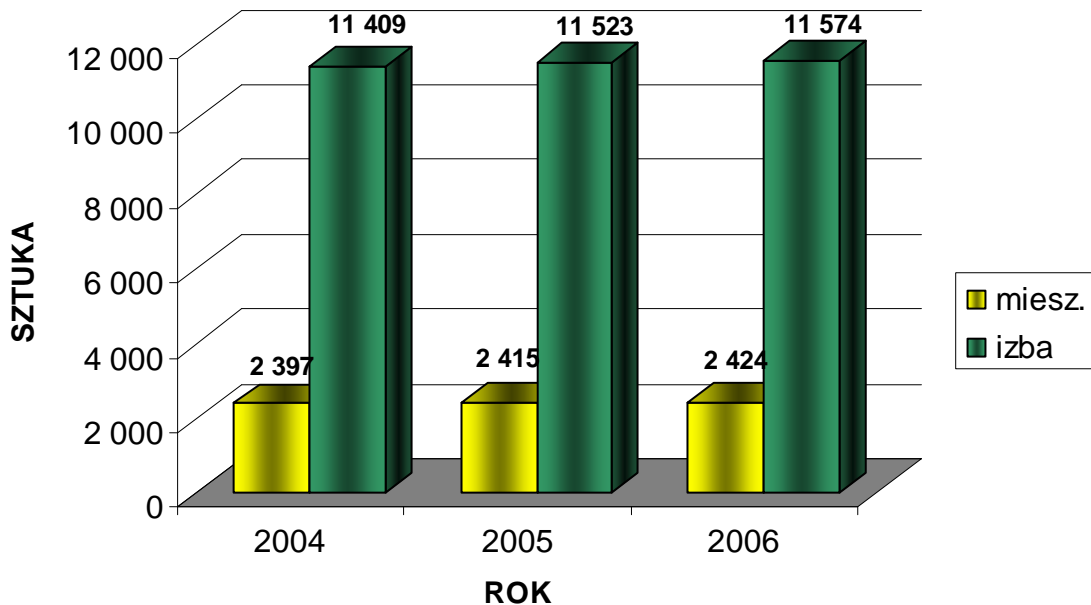
Struktura zabudowy mieszkaniowej na terenie Gminy Zgorzelec składa się z 4 podstawowych grup:

- 1) zabudowa w ramach indywidualnych siedlisk rolniczych (70 – 100 letnie) o znacznym stopniu dewastacji,
- 2) zabudowa jednorodzinna o charakterze miejskim, na ogół nowa, zgrupowana głównie w strefie podmiejskiej Zgorzelca,
- 3) zabudowa wielorodzinna, wielokondygnacyjna (osiedla związane z dawnymi państwowymi gospodarstwami rolnymi),
- 4) zabudowa w ramach poniemieckich folwarków (później PGR-ów) o znacznym stopniu dewastacji i ograniczonym wyposażeniu w infrastrukturę techniczną.

Największe zagrożenie wystąpienia azbestu w materiałach budowanych stanowi głównie mieszkalnictwo z lat 60. i 70., w tym głównie były PGR-y, których na terenie gminy jest najwięcej w Żarskiej Wsi, Jerzmankach i Tylicach.

Według GUS zasoby mieszkaniowe w Gminie Zgorzelec sukcesywnie wzrastały osiągając w 2006 roku ilość 2 424 mieszkań, w nich ok. 11 574 izb o łącznej powierzchni użytkowej 217 963 m². Stanowi to o ok. 27 mieszkań więcej niż w roku 2004 (patrz: Wykres 1). Zdecydowanie największą grupę stanowią mieszkania osób fizycznych, tylko w niewielkim stopniu mieszkania stanowią mienie komunalne. Stąd od kilkunastu lat obserwuje się relatywny wzrost ilości nowych wybudowanych mieszkań przez osoby fizyczne w stosunku do mieszkań stanowiących własność gminy. Zmienia się tym samym status własnościowy sektora mieszkaniowego w Gminie Zgorzelec na rzecz właścicieli prywatnych poprzez coraz powszechniejszy wykup mieszkań wspólnotowych na własnościowe. Taka sytuacja wiąże się nie tylko z rozwojem tego sektora w gminie, ale przede wszystkim z poczuciem komfortu i polepszeniem jakości życia osób fizycznych.

Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Zgorzelec w latach 2004-2006 (wg GUS)

Wykres 1. Zasoby mieszkaniowe w Gminie Zgorzelec w latach 2004-2006 (wg GUS)

Na terenie Gminy Zgorzelec sektor usług tworzą:

- 1) usługi służące bezpośredniej obsłudze ludności gminy, w tym:
 - 4 szkoły podstawowe,
 - 1 gimnazjum,
 - świetlice wiejskie z bibliotekami,
 - kościoły,
 - punkty sprzedaży detalicznej i niewielkie punkty gastronomiczne.
- 2) usługi ponadlokalne, w tym:
 - Urząd Celny w Legnicy Oddział Celny w Żarskiej Wsi,
 - obiekt handlu wielkopowierzchniowego – hipermarket „Carrefour” w Łagowie,
 - miejsca obsługi pojazdów podróжных obejmujące stacje paliw, parkingi w tym dla samochodów ciężarowych, sklepy; urządzenia te usytuowane są głównie wzdłuż drogi nr 4,
 - hotele i motele (Łagów, Jędrzychowice, Żarska Wieś, Trójca)
 - ośrodki wypoczynku świątecznego (Niedów, Ręczyn, Spytków – w rejonie zalewu Witka).

Usługi ogólnogminne służące obsłudze ludności (administracja, kultura, etc.) są usytuowane w Gminie Zgorzelec.

4 Gospodarka odpadami zawierającymi azbest na terenie na obszarze Gminy Zgorzelec

Wg informacji przekazanych Marszałkowi Województwa Dolnośląskiego rocznie na terenie całego województwa wytworzono 12,14 Mg odpadów materiałów izolacyjnych zawierających azbest rodzaju 17 06 01 oraz 427,93 Mg odpadów materiałów konstrukcyjnych zawierających azbest rodzaju 17 06 05.

4.1 Identyfikacja zagrożenia - wyroby zawierające azbest w Gminie Zgorzelec

4.1.1 Wytworzone odpady zawierające azbest

Na terenie województwa dolnośląskiego, zezwolenia na składowanie odpadów zawierających azbest mają dwa składowiska, tj. w Godzikowicach, zarządzane przez Dolnośląską Korporację Ekologiczną w Oławie oraz Mo-BRUK w Wałbrzychu.

Wymagana powierzchnia określona szacunkowo w Krajowym Programie Usuwania Azbestu wynosi 3 ha dla województwa dolnośląskiego do roku 2012.

Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami uszczegółowia te wymagania, przyjmując różne warianty techniczno-organizacyjne:

- jako odrębne składowisko regionalne o pow. około 10 ha dla potrzeb regionu (lub kilka mniejszych składowisk o powierzchni około 2 ha),
- jako wydzielony sektor (o powierzchni do około 2 ha) składowiska odpadów innych niż obojętne i niebezpieczne lub pozostałych typów składowisk.

Biorąc pod uwagę niskie wymagania stawiane tym składowiskom (nie wymaga się lokalizacji o szczelnym podłożu) uzasadnione jest utworzenie kilku składowisk na obszarze województwa, co pozwoli na istotne obniżenie kosztów transportu w porównaniu do wariantu z centralnym składowiskiem. Mogłyby one być zlokalizowane w ramach regionalnych Centrów Sortowania, Odzysku i Unieszkodliwiania Odpadów, dysponujących odpowiednio

dużymi terenami dla zlokalizowania kwater na te odpady, lub w miejscach istniejących składowisk tych odpadów (rozbudowa).

W celu osiągnięcia zamierzonych celów opracowano Plan gospodarki odpadami zawierającymi azbest będący elementem Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami.

Szacuje się, że w województwie dolnośląskim znajduje się około 576 600 Mg (474 919 m³) zabudowanych płyt azbestowo-cementowych.

Z tego też powodu niezbędnym jest wykonanie pełnej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie gminy.

Dane przekazane przez Powiatowy Nadzór Budowlany nie wykazują podmiotów posiadających odpad zawierający azbest na terenie Gminy. Dane te nie są zgodne z stanem faktycznym. Stwierdzić jedynie można, iż dotychczas nie udokumentowano przez właściwy organ budowlany występowania na terenie Gminy odpadu zawierającego azbest.

4.1.2 Zbieranie i transport odpadów niebezpieczne

Starostwo Powiatowe w Zgorzelcu wydało zezwolenia na zbieranie odpadów zawierających azbest przedsiębiorstwom 35 podmiotom, których wykaz przedstawiono w tabeli poniżej.

Tab. 4-1. Wykaz podmiotów posiadających decyzje na wytwarzanie odpadu zawierającego azbest na terenie Gminy Zgorzelec wydane przez Starostwo Powiatowe w Zgorzelcu

L.p.	Nazwa firmy	Numer Decyzji
1	CLIMBEX Kaczmarek Kantorski Sp. J., 46-021 Brzezie k/Opola	IIBS.7654-12/3212/2006
2	Sintac-Polska Sp. z o.o, ul. Armii Krajowej 86, 05-075 Warszawa-Wesoła	IIOS.7654-7/565/2005
3	Przedsiębiorstwo Budownictwa Górniczego i Energetycznego "EGBUD" Sp. z o.o, ul. Młodych Energetyków 3, 59-916 Bogatynia	IIOS.7654-19/2003/534/2004
4	Budownictwo Przemysłowe UNISERV S.A., ul. Woźniaka 7a, 40-337 Katowice	IIBS. 7654-10/2206/2006
5	ALGADER HOFMAN Sp. z o.o, ul. Wólczyńska 133/11b, 01-919 Warszawa	IIBS. 7654-11/3215/2006
6	"AZBE", ul. Konstruktorów 36/15, 65-119 Zielona Góra	II BS. 7654-16/4992/2006
7	AK NOVA Sp. z o.o, ul. Ostrowska 42, 63-430 Odolanów	II BS. 7654-20/4991/2006
8	Przedsiębiorstwo Budownictwa Lądowego MJ Sp. z o.o, Reguły, ul. Graniczna 6, 05-816 Michałowice	II OS. 7654-7/892/2004
9	INWEST Sp. z o.o, ul. Traugutta 1, 44-100 Gliwice	II OS. 7654-19/1949/2004
10	P.P.H.U. "EKO-MIX", ul. Grabiszyńska 163, 50-950 Wrocław	II OS. 7654-20/2049/2004
11	Przychodnia Lekarska TUR-MED. Sp. z o.o Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej, ul. Mickiewicza 11a, 59-916 Bogatynia	II OS. 7654-25/2135/2004
12	Przedsiębiorstwo Robót Termoizolacyjnych i Antykorozyjnych TERMOEXPORT, ul. Żurawia	II OS. 7654-11/806/2003

L.p.	Nazwa firmy	Numer Decyzji
	24/7, 00-515 Warszawa	
13	Spe-Bau Sp. z o.o. Specjalistyczne Przedsiębiorstwo Budowlane, ul. Mielecka 21/1, Wrocław	II OS. 7654-7/747/2003
14	Firma R&M IZOMAR Sp. z o.o., ul. Augustowska 24, Warszawa, Oddział "OSTROŁĘKA", ul. Grota Roweckiego 23/15, 07-410 Ostrołęka	II OS. 7654-4/493/2003
15	Autoryzowany Zakład Ogólnobudowlany, Danuta i Piotr Gawlik, ul. Kresowa 27, 43-400 Cieszyn	II OS. 7654-17/1563/2003
16	CENTRUM GOSPODARKI ODPADAMI, AZBESTU I RECYKLINGU "caro", ul. Zamoyskiego 51, 22-400 Zamość	II OS. 7654-21/2003/97/2004
17	EKOSTAR POLSKA Sp. z o.o., ul. Raclawicka 15/17, Wrocław	II OS. 7654-5/1231/2002
18	Transport Metalurgia Sp. z o.o., ul. Reymonta 62, 97-500 Radomsko	II BS. 7654-21/1907/2005
19	Zakład Budowlano-Instalacyjny "RICARDO" Ryszard Droszcz, ul. Górnicza 35, 59-900 Zgorzelec	II OS. 7654-8/623/2005
20	Firma Projektowo-Budowlana STRYJBUD Wiesław Strykowski, ul. Kościuszki 24d, 59-900 Zgorzelec	II OS. 7654-3/1585/2002
21	Zakład Ogólnobudowlany Mateusz Brąberek, ul. Kossaka 4, 59-900 Zgorzelec	II OS. 7654-9/1592/2002
22	SAVEX-2 Sp. z o.o., Jerzmanki 65, 59-900 Zgorzelec	II OS. 7654-1/210/2004
23	Specjalistyczne Przedsiębiorstwo Budowlane "SAVEX" Sp. z o.o., ul. Słowackiego 9, 59-900 Zgorzelec	II BS. 7654-3/2003/2515/2006
24	E-PIK Usługi Ekologiczne Sp. z o.o., ul. Grunwaldzka 269/1, 60-179 Poznań	II BS. 7654-31/3433/2005
25	HYDROGEOTECHNIKA Sp. z o.o., ul. Ściegiennego 262a, 25-116 Kielce	II BS. 7654-2/820/2006
26	"ALBEKO" Sieger Sp. Jawna, 87-510 Kotowy	II BS. 7654-6/1442/2006
27	Zakład Remontowo-Budowlany "AMBROŻY" Sp. Jawna, Wiesława Śliwińska, Kazimierz Ambroży, ul. Meissera 1/3, lok. 222, 03-982 Warszawa	II OS. 7654-10/1029/2005
28	"GAJAWI" P.P.H.U. Gabriel Rogut, ul. Odyńca 24, 93-150 Łódź	II OS. 7654-14/1382/2005
29	Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe Abba-Ekomed Sp. z o.o., ul. Moniuszki 11/13, 87-100 Toruń	II BS. 7654-19/1689/2005
30	Zakład Utylizacji Odpadów Przemysłowych, ul. Mrozowa 9a, 31-752 Kraków	II BS. 7654-20/1603/2005
31	Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe "PIASKOR" S.C., ul. Poniatowskiego 24a, 59-900 Zgorzelec	II OS. 7654-23/01/236/02
32	Regionalne Przedsiębiorstwo Budownictwa Wiejskiego i Ochrony Środowiska ERBUD, Kosinowo 2/1, 55-110 Prusice	II BS. 7654-24/2006/102/07
33	Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „GEOBUD”, Artur Mróz, ul. Poluszyńskiego 1A, 59-900 Zgorzelec	II BS. 7694-2/1505/07
34	MPGK Sp. z o.o., ul. Łużycka 3, 59-900 Zgorzelec	II BS. 7654-2/491/08

L.p.	Nazwa firmy	Numer Decyzji
35	Przedsiębiorstwo Handlowo- Usługowe „RAFACHEM”, ul. Górnicza 86/5, 51-136 Wrocław	II BS. 7694-25/2006/172/07

Pozwolenia dotyczą głównie wytworzenia i transportu materiałów izolacyjnych zawierających azbest oraz materiałów konstrukcyjnych zawierających azbest.

Szczegółową charakterystykę podmiotów zamieszczono w Załączniku nr 3.

Wydane decyzje obejmują możliwość wytworzenia łącznie ponad 91 tys. Mg odpadów zawierających azbest na terenie Gminy Zgorzelec do roku 2016.

Tab. 4-2. Ilości odpadów zawierających azbest, które mogą zostać wytworzone do roku 2016 na terenie Gminy Zgorzelec

L.p.	Nazwa odpadu	Kod	Ilość w Mg
1.	Odpady azbestowe z elektrolizy	060701	5 003
2.	Odpady z przetwarzania azbestu	061304	5 005
3.	Odpady zawierające azbest	101181	5 310
4.	Odpady zawierające azbest z produkcji elementów cementowo-azbestowych	101309	5 030
5.	Odpady z produkcji elementów cementowo-azbestowych inne niż wymienione w 101309	101310	0
6.	Opakowania z metali zawierające niebezpieczne porowate elementy wzmocnienia konstrukcyjnego (np. Azbest), włącznie z pustymi pojemnikami ciśnieniowymi	150111	5 062
7.	Okładziny hamulcowe zawierające azbest	160111	150
8.	Zużyte urządzenia zawierające wolny azbest	160212	450
9.	Materiały izolacyjne zawierające azbest	170601	31 286
10.	Materiały konstrukcyjne zawierające azbest	170605	34 408
Razem			91 704

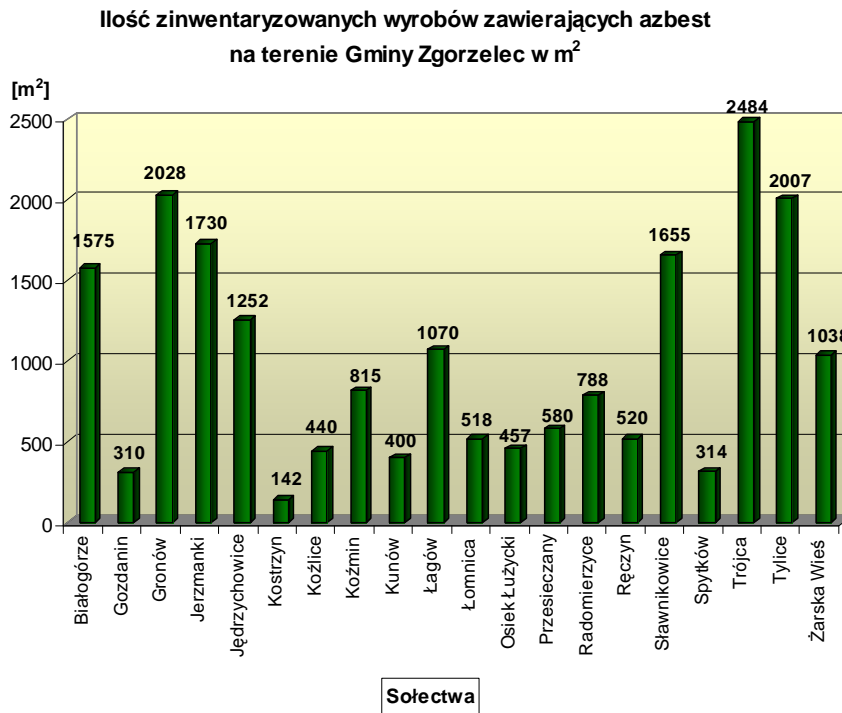
4.2 Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Zgorzelec

W 2007 roku na terenie Gminy Zgorzelec została prowadzona inwentaryzacja azbestu i wyrobów zawierających azbest (załącznik nr 11, 12 – dane uzupełniono w roku 2008 informacjami dotyczącymi szkół oraz przekazanymi bezpośrednio przez właścicieli odpadu. W rezultacie na terenie Gminy Zgorzelec stwierdzono występowanie **ok. 20 123 m²** płyt falistych i płaskich azbestowo-cementowych stosowanych w budownictwie w latach 60. i 70., co daje razem **ok. 221,35 Mg** odpadu niebezpiecznego. Ilość odpadów zawierających azbest, które po usunięciu z obiektów budowlanych podlegać będą składowaniu jako odpady

niebezpieczne, wyrażoną w Mg uzyskano w wyniku zastosowania wskaźnika średniej masy 1 m² płyt azbestowo-cementowych wynoszącego 11 kg.

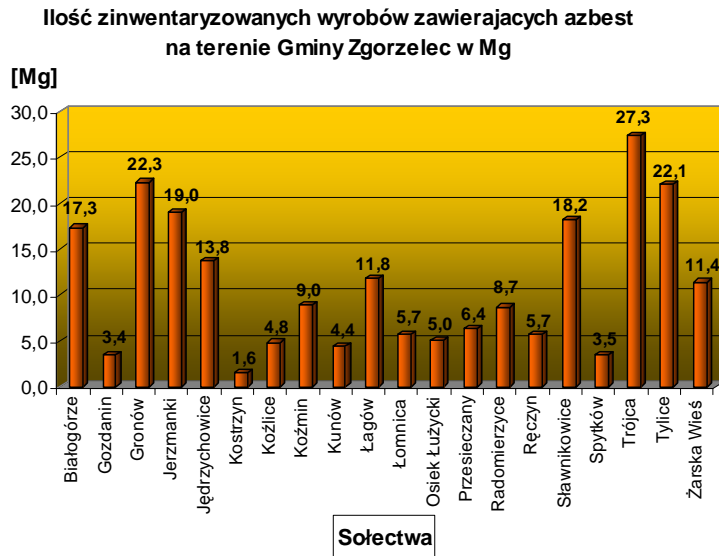
Najwięcej wyrobów zawierających azbest odnotowano w budynkach gospodarczych o trzecim stopniu pilności w odniesieniu do terminu usunięcia wyrobu zawierającego azbest z budynku.

Zebrane wyniki z inwentaryzacji zostały przedstawione na wykresach poniżej.

Stan na czerwiec 2008 r.

Wykres 2. Wyniki z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Zgorzelec wyrażone w m²

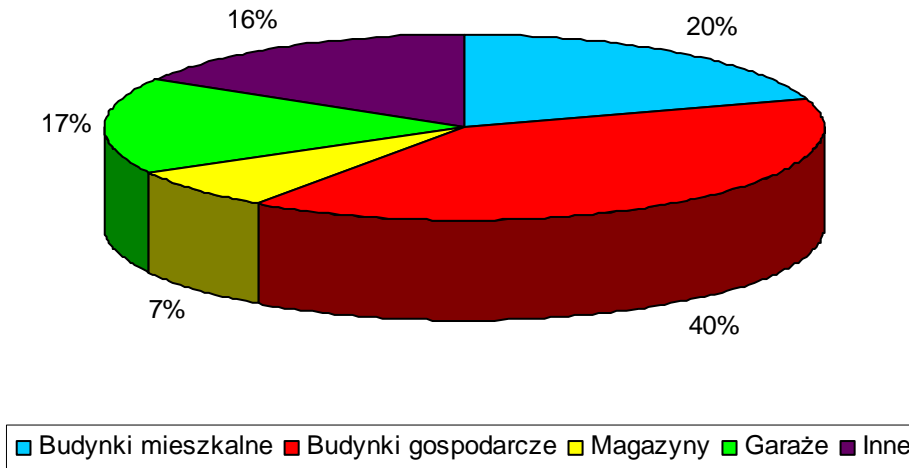
Stan na czerwiec 2008 r.

Wykres 3. Wyniki z inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Zgorzelec wyrażone w Mg

Dane przedstawione na powyższych wykresach wyraźnie wyróżniają sołectwa, w których stwierdzono największą ilość odpadów zawierających azbest. Na terenie Gminy Zgorzelec najwięcej odpadów azbestowych zarejestrowano w sołectwie Trójca, gdzie ilość azbestu wyniosła 26,5 Mg, co daje 2 410 m² powierzchni płyt azbestowo-cementowych popularnie określanych jako eternit. Powyżej 20 Mg eternitu stwierdzono również w sołectwach: Gronów i Tylice. Natomiast najmniejszą ilością wyrobów zawierających azbest charakteryzowały się sołectwa: Kostrzyn, Gozdanin oraz Spytków.

Pod względem struktury zabudowy obiektów budowlanych, najwięcej materiałów zawierających azbest na terenie Gminy Zgorzelec stwierdzono w budynkach gospodarczych (ok. 40% wszystkich zinwentaryzowanych obiektów). W jednym przypadku zarejestrowano wyroby zawierające azbest na terenie szkoły podstawowej (na obiekcie gospodarczym). Budynki mieszkalne obejmowały 20% wszystkich badanych obiektów budowlanych, a obiekty takie jak magazyny i garaże ok. 24%, na pozostałe 16% obiektów składały się: wiaty, szopy, komórki, kurniki, etc. Poniżej przedstawiono procentowe zależności graficznie.

Struktura zabudowy mieszkaniowej i gospodarczej zawierająca wyroby z azbestem na terenie Gminy Zgorzelec

Stan na czerwiec 2008 r.

Wykres 4. Struktura zinwentaryzowanych obiektów budowanych zawierających wyroby z azbestem na terenie Gminy Zgorzelec

Konieczne jest wykonanie pełnej inwentaryzacji potencjalnych miejsc występowania odpadu zawierającego azbest wraz z lokalizacją tzw. nielegalnych ognisk składowania odpadów zawierających azbest.

Podczas badań ankietowych zweryfikowano informacje dotyczące rur cementowo-azbestowych znajdujących się w sieci wodociągowo-kanalizacyjnej Gminy Zgorzelec zarządzanej przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji „Nysa”.

Konkludując należy stwierdzić, że na tle województwa dolnośląskiego Gmina Zgorzelec, w oparciu o uzyskane wyniki z inwentaryzacji, zajmuje jedno z najniższych miejsc w kategorii udokumentowanej ilości odpadów zawierających azbest. Zagrożenie dla życia i zdrowia mieszkańców jest stosunkowo niskie w porównaniu z innymi gminami województwa dolnośląskiego.

Ocena stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Zgorzelec

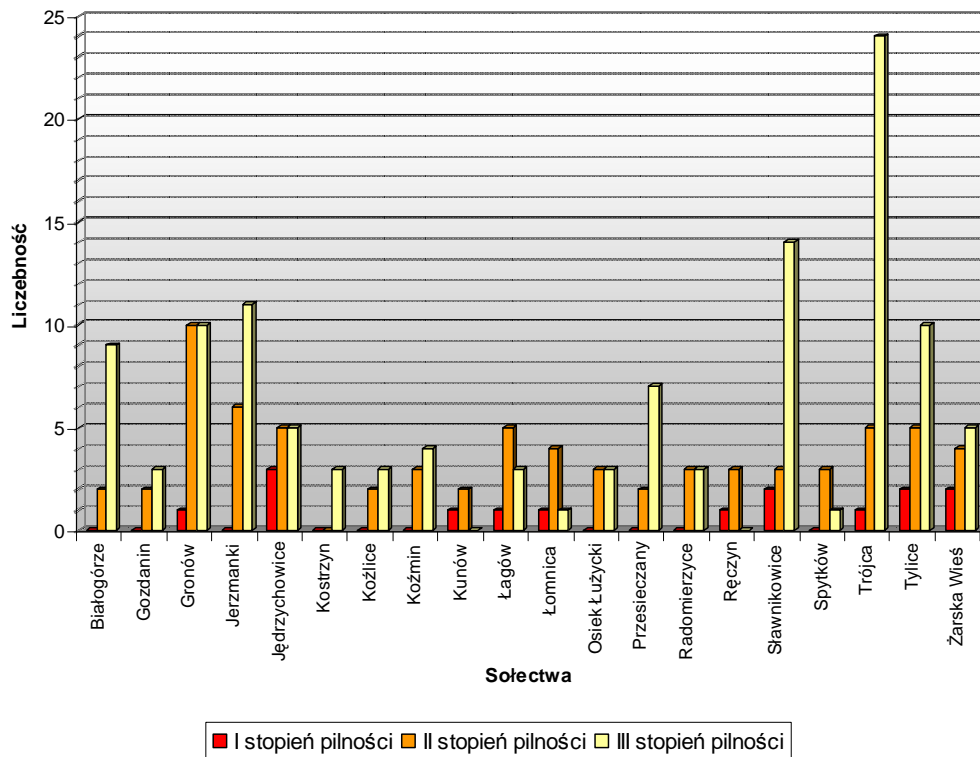
Celem wykonanych badań było:

- uzyskanie wiarygodnej oceny stanu i możliwości dalszego bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest na terenie gminy,

- ocena stopnia pilności wymiany poszczególnych wyrobów według przyjętej 3-stopniowej skali zgodnej z załącznikiem do Rozporządzenia MGPIPS z dnia 2 kwietnia 2004 roku w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71 poz. 649 z późniejszymi zmianami).

Dane uzyskane przez ankieterów pozwoliły na ocenienie stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów zawierających azbest przez mieszkańców Gminy Zgorzelec. Ocenę dokonano na podstawie trzystopniowej skali pilności usuwania wyrobów z azbestem. Kryteria oceny zostały znacznie uproszczone, gdyż na pilność zabezpieczenia tego odpadu wpływa wiele czynników, jak np. struktura, czynniki atmosferyczne, sposób wykorzystania materiału, etc. Wyniki oceny stanu odpadów azbestowych wyraźnie wskazują, że największa ilość azbestu zakwalifikowanego do III grupy pilności usuwania występuje w sołectwach: Trójca, Sławnikowice, Jerzmanki, Tylice oraz Białogórze. Obiekty z grupy III pilności powinny zostać poddane ponownej ocenie w okresie do 5 lat. Znacznie mniej odpadów azbestowych respondenci (mieszkańcy) zakwalifikowali do II grupy pilności konieczności usuwania azbestu. W omawianej grupie najwięcej obiektów znajdowało się na terenie sołectw: Gronów i Jerzmanki. Wszystkie obiekty z grupy II powinny być poddane ponownej ocenie w terminie do 1 roku zgodnie z rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. (Dz. U. Nr 71, poz. 649 z późn. zm.). Jednak z punktu widzenia najbliższych lat najważniejszą grupą, a zarazem wymagającą bezzwłocznego demontażu i bezpiecznego unieszkodliwienia odpadu azbestowego jest I grupa pilności, do której zakwalifikowano najwięcej obiektów występujących na terenie gminy w następujących sołectwach: Jędrzychowie, Sławnikowice, Tylice i Żarska Wieś. Wśród tych obiektów znajdują się trzy, dla których właściciele złożyli stosowne wnioski z prośbą o dofinansowanie unieszkodliwienia odpadu azbestowego.

Stopień pilności usuwania zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zgorzelec

Stan na czerwiec 2008 r.

Wykres 5. Wyniki z przeprowadzonej przez właścicieli nieruchomości oceny stanu powierzchni zewnętrznej zinwentaryzowanych wyrobów zawierających azbest oraz określenie stopnia pilności usuwania tego odpadu z posiadłości osób fizycznych zamieszkujących Gminę Zgorzelec

W tabeli poniżej wyróżniono 15 właścicieli obiektów budowlanych na terenie Gminy Zgorzelec, których stan i struktura wyrobów zawierających azbest (w szczególności eternitu) jest najbardziej uszkodzona i narażona na pylenie, toteż unieszkodliwienie tego odpadu powinno nastąpić w trybie bezwzględny i natychmiastowy.

Tab. 4-1 Wykaz na których stwierdzono wyroby zawierające azbest na terenie Gminy Zgorzelec (stan czerwiec 2008 r.)

Lp.	Sołectwo	Dane respondenta		Nazwa wyrobu	Ilość [m ²]	Miejsce występowania wyrobu zawierającego azbest	Stopień pilności
		Nazwa szkoły	Nr domu				
1	Trójca	Szkoła Podstawowa w Trójcy	77	Płyty faliste a-c stosowane w budownictwie	71	Budynek gospodarczy	I

Tab. 4-2 Wykaz właścicieli nieruchomości kwalifikujących się do I grupy pilności unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Zgorzelec (stan na czerwiec 2008 r.)

Dane zawarte w tabeli podlegają ochronie w oparciu o ustawę o ochronie danych osobowych (Dz. U. 2002 Nr 101 poz. 926 – tekst jednolity).

5 Założone cele oraz planowane działania w gospodarce odpadami zawierającymi azbest na terenie Gminy Zgorzelec w latach 2008-2032

5.1 Działania, zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie gospodarki odpadami zawierającymi azbest na terenie Gminy Zgorzelec w latach 2008-2032

5.1.1 Określenie celów do osiągnięcia w gospodarce odpadami zawierającymi azbest

Cele krótkookresowe 2008-2012

Za dokumentami planistycznymi wyższego rzędu jako cele krótkookresowe należy przyjąć:

- ❖ wdrożenie programu usuwania azbestu,
- ❖ wdrożenie skutecznego modelu finansowania,
- ❖ objęcie wszystkich mieszkańców gminy zorganizowanym systemem usuwania odpadów zawierających azbest, a co za tym idzie wyeliminowanie niekontrolowanego wprowadzania odpadów niebezpiecznych do środowiska,
- ❖ podnoszenie świadomości ekologicznej społeczności lokalnej – przygotowanie i wdrożenie programu edukacji ekologicznej,
- ❖ likwidacja „dzikich” składowisk odpadów azbestowych,
- ❖ rozbudowa instalacji przeznaczonych do unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest (zadanie regionalne).

Dla osiągnięcia wyżej wymienionych celów konieczne jest podjęcie następujących przedsięwzięć:

- ❖ uchwalenie regulaminu przyznawania dofinansowania kosztów unieszkodliwiania azbestu i wyrobów zawierających azbest z nieruchomości znajdujących się na terenie gminy,
- ❖ utworzenie międzygminnych bądź międzypowiatowych struktur gospodarki odpadami, dla realizacji wspólnych przedsięwzięć,

- ❖ planowanie i realizacja rozwiązań kompleksowych, zintegrowanych, uwzględniających wszystkie wytwarzane odpady zawierające azbest niezależnie od źródła ich pochodzenia,

Cele długookresowe 2012-2022

- ❖ dalsza rozbudowa sieci selektywnej zbiórki odpadów,
- ❖ kontynuacja i intensyfikacja akcji szkoleń i podnoszenia świadomości społecznej,
- ❖ wdrażanie nowoczesnych technologii odzysku i unieszkodliwiania odpadów, w tym metod termicznego przekształcania odpadów.

Cel Końcowy 2022-2032

- ❖ optymalizacja systemów gospodarki odpadami zawierającymi azbest,
- ❖ całkowite zlikwidowanie zagrożenia związanego z występowaniem na terenie gminy wyrobów zawierających azbest.

Faza 1 - wytwarzanie odpadów

- ❖ minimalizacja negatywnego oddziaływania wytwarzanego odpadu podczas prac rozbiórkowych.

Faza 2 - zbiórka i transport odpadów

- ❖ wdrożenie systemu zbiórki i transportu odpadów zawierających azbest zgodnie z niniejszym programem.

Faza 3 - unieszkodliwianie

- ❖ wybór optymalnej metody unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest.

5.1.2 Plan unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest

Założono zmniejszenie ilości występowania odpadów zawierających azbest o następujące progi procentowe w stosunku do roku 2007:

- do roku 2012 o 25 %,
- do roku 2022 o 75 %,
- do roku 2032 o 100 %.

Podstawowym celem w zakresie gospodarowania odpadami azbestowymi jest bezpieczne dla ludzi i środowiska unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest poprzez m.in. składowanie na wytypowanych składowiskach w sposób wykluczający ich szkodliwe

oddziaływanie. Niezbędne jest powstanie na poziomie regionu bazy informacyjnej zawierającej dane o lokalizacji, ilości i stanie wyrobów zawierających azbest oraz opracowanie systemu monitoringu usuwania i prawidłowego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest. Unieszkodliwianie tego typu odpadów jest i powinno być w dalszym ciągu prowadzone w ramach deponowania na składowiskach odpadów położonych na terenie województwa.

Na poziomie lokalnym w realizację zadań „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” zaangażowane powinny być zarówno samorząd gminny, jak również samorząd powiatowy.

Do zadań organu wykonawczego gminy należy:

- sporządzanie rocznych informacji w zakresie realizacji zadań „Programu Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest Stosowanych na Terytorium Polski” na terenie gminy oraz ich przekazywanie samorządowi powiatu,
- inspirowanie właściwej działalności w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest,
- współpraca z wojewodą, samorządem województwa oraz samorządem powiatowym, w zakresie zadań wynikających z „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”,
- współpraca z lokalnymi mediami, szczególnie dla pobudzenia odpowiednich inicjatyw społecznych i przedstawiania opinii,
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”,
- gromadzenie danych liczbowych o ilości i rozmieszczeniu wyrobów stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 14 sierpnia 1998r.
- ustalanie rejonów spodziewanego wzrostu zagrożenia pyłem azbestu z uwagi na koncentrację występowania uszkodzeń lub technologicznego zużycia wyrobów zawierających azbest.

Do zadań rady gminy należy:

- nadzorowanie wykorzystania przyznanych środków finansowych,
- prowadzenie lokalnej polityki społecznej w zakresie opłat za składowanie odpadów zawierających azbest, w stosunku do uboższych właścicieli obiektów,

- częściowe lub całkowite zwalnianie z opłat – inicjowanie i organizowanie innych form pomocy dla mieszkańców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Plan unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest obejmuje zadania organizacyjne polegające na:

- opracowaniu na poziomie gminy baz informacyjnych zawierających dane dotyczące lokalizacji, ilości i stanu wyrobów zawierających azbest, na podstawie danych uzyskanych z przeglądów realizowanych przez właścicieli lub zarządców obiektów i urządzeń budowlanych na mocy rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 14 sierpnia 1998 r. w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 138, poz. 895),
- monitoringu usuwania oraz prawidłowego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- organizacji kampanii informacyjnej w zakresie postępowania z odpadami zawierającymi azbest,
- opracowywaniu programów usuwania wyrobów zawierających azbest na poziomie gminnym.

Na terenie gminy nie przewiduje się podejmowania czynności inwestycyjnych związanych z budową składowiska odpadów zawierających azbest.

Zgodnie z zapisami obowiązującego prawa koszty usunięcia wyrobów zawierających azbest powinni w całości pokryć właściciele obiektów, w których powstają odpady zawierające azbest, aczkolwiek przewiduje się pomoc finansową z Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska I Gospodarki Wodnej dla mieszkańców.

5.2 Wariantowy system funkcjonowania gospodarki odpadami zawierającymi azbest

Głównym elementem przyjęcia wariantowości usuwania odpadów zawierających azbest są ankiety z ocenami wypełnione przez właścicieli nieruchomości na terenie gminy. Według tej oceny ustalono priorytety i terminy (wstępne) usunięcia tego materiału, które ujęto w dwóch wariantach.

5.2.1 Organizacja systemu gospodarki odpadami zawierającymi azbest dla Gminy Zgorzelec

Organizację systemu gospodarki odpadami oparto na zapisach ustaw regulujących postępowanie z odpadami. Uwzględniając powyższe przyjęto założenia:

- unieszkodliwieniem odpadów zawierających azbest zajmować się będą w znacznym stopniu właściciele i zarządzający nieruchomościami;
- samorząd może jednak realizować część zadań związanych unieszkodliwieniem odpadów zawierających azbest;
- samorząd może przejąć obowiązek usuwania, odzysku i unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest od właścicieli i zarządzających nieruchomościami;
- poprzez system opinii, decyzji, zezwoleń samorząd sprawować będzie nadzór nad prawidłową realizacją zadań związanych z gospodarką odpadami zawierającymi azbest.

Zgodnie z przyjętymi założeniami stworzono ramy organizacyjne systemu gospodarki odpadami dla obszaru funkcjonalnego:

1. Przejmując część lub wszystkie zadania związane z usuwaniem i unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest samorząd:

- określa zasady postępowania z odpadami zawierającymi azbest poprzez uchwalenie znowelizowanego regulaminu utrzymania czystości i porządku na swoim terenie oraz powołanie jednostki organizacyjnej dla wykonywania tych działań;
- uchwała wysokość opłat za świadczenie usług uwzględniając premiowanie selektywnej zbiórki odpadów;
- pobiera opłaty od właścicieli (administratorów) nieruchomości i podmiotów gospodarczych za usuwanie, odzysk i unieszkodliwianie odpadów komunalnych;
- udziela zleceń na usuwanie odpadów komunalnych z określonego terenu obszaru funkcjonalnego firmom wywozowym, spełniającym ustalone wymagania;
- prowadzi kontrolę realizacji zadań;
- prowadzi działalność edukacyjną wśród mieszkańców.

2. Do realizacji zadań związanych z funkcjonowaniem systemu zagospodarowywania odpadów komunalnych samorząd może powołać spółkę, która będzie realizować zadania samorządu w zakresie gospodarowania odpadami. Zadania te, to:

- organizacja i zarządzanie systemem gospodarki odpadami, pobieranie opłat za usuwanie, odzysk i unieszkodliwianie odpadów;
- gospodarka finansowa;
- organizacja systemu odzysku i recyklingu odpadów;
- segregowanie selektywnie gromadzonych odpadów komunalnych w celu rozdzielania ich na strumienie przeznaczone do odzysku lub unieszkodliwienia;
- unieszkodliwianie odpadów balastowych;

- usuwanie, odzysk i unieszkodliwianie odpadów od podmiotów gospodarczych;
- współpraca z organizacjami odzysku i odbiorcami odpadów użytecznych w celu zagospodarowania odpadów możliwych do wykorzystania.

3. Za unieszkodliwienie pozostałych odpadów odpowiadają ich właściciele.

Zaproponowany wstępnie podział zadań pomiędzy uczestników systemu gospodarki odpadami oraz prawidłowa ich realizacja, pozwoli na funkcjonowanie systemu odzysku zgodnie z zaproponowanym modelem funkcjonalnym.

5.2.2 Warianty organizacyjne

Przewidziano dwa warianty organizacyjne różniące się między sobą sposobem finansowania poszczególnych czynności związanych z unieszkodliwieniem odpadów zawierających azbest na terenie Gminy.

W wariantcie I samorząd będzie finansował wyłącznie koszt transportu i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest.

W wariantcie II samorząd będzie finansował również koszty rozbiórki łącznie z kosztami transportu i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest.

5.2.2.1 Wariant I

Po zatwierdzeniu przez Radę Gminy formy oraz sposobu dofinansowywania przedsięwzięcia polegającego na zdjęciu i unieszkodliwieniu zabudowy „eternitowej” przeprowadzony zostanie cykl spotkań z właścicielami obiektów, którzy zgłosili posiadanie tej zabudowy.

Na spotkaniach tych przedstawiony zostanie sposób oraz terminy usuwania płyt azbestowo – cementowych oraz forma pomocy (dofinansowania). Osoby przybyłe na spotkania złożą deklarację co do ewentualnego terminu wymiany pokryć „eternitowych”.

Trzeba podkreślić, że deklaracja ta nie jest obligatoryjna i termin w niej podany nie musi być ostatecznym terminem wykonania wymiany.

Obligatoryjne będzie złożenie wniosku do Wójta z prośbą o dofinansowanie usunięcia zabudowy eternitowej.

W wariantcie pierwszym przyjmuje się następujący sposób prowadzenia likwidacji wyrobów zawierających azbest.

KROK 1

Przyjęcie wniosku, którego wzór stanowi załącznik nr 10 do niniejszego Programu.

Przekazanie mieszkańcom wykazu firm posiadających zezwolenia na wytwarzanie odpadów azbestowych na terenie gminy.

KROK 2

Mieszkańcy na własny koszt dokonują zdjęcia zabudowy z płyt cementowo – azbestowych. Miejsce czasowego magazynowania płyt przygotowane jest przez firmę zajmującą się wytwarzaniem (zdjęciem) „eternitu”. Właścicielowi nieruchomości przekazanie zostaje oświadczenia o zdjęciu płyt azbestowo – cementowych zgodnie z przepisami prawa.

KROK 3

Transport wytworzonych odpadów przez koncesjonowaną firmę posiadającą zezwolenie na transport odpadów niebezpiecznych, wyłonioną w drodze przetargu przeprowadzonego przez Urząd Gminy.

KROK 4

Zdeponowanie odpadów na składowisku. Dostarczenie dokumentów ewidencji odpadów świadczących o zgodnym z przepisami prawa ich unieszkodliwieniu.

W wariantcie I przyjmuje się, że Gmina Zgorzelec pokrywa koszty transportu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest

Dodatkowymi kosztami ponoszonymi przez właścicieli i zarządzających nieruchomościami jest rekonstrukcja pokrycia dachowego.

5.2.2.2 Wariant II

W wariantcie II po zatwierdzeniu formy oraz sposobu dofinansowywania przedsięwzięcia polegającego na zdjęciu i unieszkodliwieniu płyt „eternitowych” przeprowadzony zostanie cykl spotkań z właścicielami obiektów, którzy zgłosili posiadanie tej zabudowy.

Na spotkaniach tych, przedstawiony zostanie sposób oraz terminy usuwania płyt cementowo – azbestowych oraz forma pomocy (dofinansowania). Osoby przybyłe na spotkania złożą deklarację co do ewentualnego terminu wymiany pokryć „eternitowych”.

Należy podkreślić, że deklaracja ta nie jest obligatoryjna i termin w niej podany nie musi być ostatecznym terminem wykonania wymiany.

Poszczególne etapy (kroki) wariantu II:

KROK 1

Określenie wstępnego terminu wymiany.

KROK 2

Wybranie przez Urząd Gminy w drodze przetargu firmy zajmującej się zdjęciem i transportem odpadów płyt cementowo – azbestowych

KROK 3

Realizacja prac rozbiórkowych.

KROK 4

Transport i unieszkodliwienie odpadów na składowisku.

KROK 5

Udokumentowanie procedury poprzez dostarczenia dokumentów dot. ewidencji odpadów świadczących o zgodnych z przepisami prawa ich unieszkodliwieniu.

W wariantcie II przyjmuje się, że przygotowaniem, nadzorem oraz kosztami przedsięwzięcia w zakresie rozbiórki, transportu i unieszkodliwienia zajmie się Urząd Gminy Zgorzelec.

Właściciele i zarządzający nieruchomościami sfinansują natomiast całość kosztów związanych z zakupem i montażem nowego pokrycia dachowego – 60% inwestycji.

5.2.3 Warunki ubiegania się o sfinansowanie przez Gminę Zgorzelec kosztów związanych z odbiorem i unieszkodliwieniem odpadów zawierających azbestowych

Właściciel, zarządca lub użytkownik obiektu budowlanego, w którym zastosowano wyroby zawierające azbest aby ubiegać się o sfinansowanie przez Gminę Zgorzelec kosztów związanych z odbiorem i unieszkodliwieniem odpadów zawierających azbest jest zobowiązany do:

- 1) spełnienia przed przystąpieniem do prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest wymagań wynikających z ustawy z dnia 07 lipca 1994 r. - Prawo budowlane (tekst jednolity: Dz. U. z 2003 r. nr 207, poz. 2016, zm.: Dz. U. z 2003 r. nr 80, poz. 718), tj. uzyskać pozwolenie na rozbiórkę lub zgłosić rozpoczęcie robót budowlanych),

- 2) poniesienia kosztów demontażu wyrobów zawierających azbest. Demontaż może przeprowadzić wyłącznie przedsiębiorca posiadający pozywnie zaopiniowaną przez Wójta decyzję zatwierdzającą program gospodarki tego rodzaju odpadami niebezpiecznymi. Właściciel obiektu jest zobowiązany do zawarcia z wykonawcą prac umowy cywilnoprawnej; wybierając wykonawcę kieruje się własnym dobrem i interesem finansowym;
- 3) złożenia do Urzędu Gminy Zgorzelec stosownego wniosku.

Wniosek o sfinansowanie przez Gminę Zgorzelec kosztów związanych z odbiorem i unieszkodliwieniem odpadów zawierających azbest powinien zawierać:

- 1) oznaczenie składającego wniosek: w przypadku osób fizycznych:

- imię,
- nazwisko,
- adres;

w przypadku pozostałych wnioskodawców:

- nazwa,
 - adres,
 - NIP,
 - REGON,
 - dokument potwierdzający posiadanie uprawnień do reprezentowania wnioskodawcy;
- 2) dane dotyczące położenia obiektu,
 - 3) pozwolenie lub zgłoszenie wymagane przepisami prawa budowlanego,
 - 4) dokument potwierdzający prawo własności do nieruchomości (np. aktualny odpis z księgi wieczystej lub wypis z ewidencji gruntów),
 - 5) umowę cywilnoprawną z wykonawcą prac oraz decyzję, o której mowa w punkcie 2,
 - 6) określenie ilości wytworzonych odpadów zawierających azbest,
 - 7) określenie przewidywanego terminu rozpoczęcia i zakończenia prac,
 - 8) podpis wnioskodawcy,
 - 9) Kopie dokumentów powinny być potwierdzone za zgodność z oryginałem.

6 Kierunki i możliwości unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest

Postępowanie z wyrobami zawierającymi azbest zostało precyzyjnie uregulowane w szeregu aktów prawnych, w których scharakteryzowano zarówno fakt wykorzystywania wyrobów jak i sposoby bezpiecznego unieszkodliwiania (patrz Załącznik nr 1). Dotąd najbardziej powszechnym sposobem postępowania z azbestem było jego deponowanie na składowiskach. Jednak postęp techniczny i zaawansowana technologia stwarza obecnie wiele nowych możliwości unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest.

W załączniku nr 13 przedstawiono różnorodność sposobów postępowania z wyrobami zawierającymi azbest od demontażu po transport i unieszkodliwianie tego odpadu oraz obowiązki właścicieli.

7 Plan operacyjny na lata 2008–2012 z perspektywą do 2032 r.

Na poziomie lokalnym w realizację zadań „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” zaangażowane powinny być zarówno samorząd gminny, jak również samorząd powiatowy.

Do zadań organu wykonawczego gminy należy:

- sporządzanie rocznych informacji w zakresie realizacji zadań „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” na terenie gminy oraz ich przekazywanie samorządowi powiatu,
- inspirowanie właściwej działalności w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest,
- współpraca z wojewodą, samorządem województwa oraz samorządem powiatowym, w zakresie zadań wynikających z „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”,
- współpraca z lokalnymi mediami, szczególnie dla pobudzenia odpowiednich inicjatyw społecznych i przedstawiania opinii,
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”,

- gromadzenie danych liczbowych o ilości i rozmieszczeniu wyrobów stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 14 sierpnia 1998r.
- ustalanie rejonów spodziewanego wzrostu zagrożenia pyłem azbestu z uwagi na koncentrację występowania uszkodzeń lub technologicznego zużycia wyrobów zawierających azbest.

Do zadań rady gminy należy:

- nadzorowanie wykorzystania przyznanych środków finansowych,
- prowadzenie lokalnej polityki społecznej w zakresie opłat za składowanie odpadów zawierających azbest, w stosunku do uboższych właścicieli obiektów,
- częściowe lub całkowite zwalnianie z opłat – inicjowanie i organizowanie innych form pomocy dla mieszkańców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Plan unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest obejmuje zadania organizacyjne polegające na:

- opracowaniu na poziomie gminy baz informacyjnych zawierających dane dotyczące lokalizacji, ilości i stanu wyrobów zawierających azbest, na podstawie danych uzyskanych z przeglądów realizowanych przez właścicieli lub zarządców obiektów i urządzeń budowlanych na mocy rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 14 sierpnia 1998 r. w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 138, poz. 895),
- monitoringu usuwania oraz prawidłowego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- organizacji kampanii informacyjnej w zakresie postępowania z odpadami zawierającymi azbest,
- opracowywaniu programów usuwania wyrobów zawierających azbest na poziomie gminnym.

Na terenie gminy nie przewiduje się podejmowania czynności inwestycyjnych związanych z budową składowiska odpadów zawierających azbest.

Zgodnie z zapisami obowiązującego prawa koszty usunięcia wyrobów zawierających azbest powinni w całości pokryć właściciele obiektów, w których powstają odpady zawierające azbest.

Plan operacyjny na lata 2008-2032

Plan operacyjny stanowi planistyczno-wykonawczy element realizacji „Programu Usuwania Wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Zgorzelec” pozwalający na bezpieczne zarządzanie tym strumieniem odpadów niebezpiecznych przez samorząd. Zaproponowana lista zadań i czynności nie wyczerpuje jednak wszystkich przedsięwzięć związanych z ochroną środowiska, nie zamyka też możliwości realizowania innych działań charakteryzujących się mniejszym zakresem.

Przedstawione poniżej najważniejsze przedsięwzięcia mają na celu demontaż, transport i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest dla każdego z 22 sołectw Gminy Zgorzelec. Przedsięwzięcia zostały podzielone na działania o znaczeniu priorytetowych, do których należą obiekty zakwalifikowane podczas badań inwentaryzacyjnych do I grupy obiektów wymagających bezzwłocznej i natychmiastowej wymiany płyt azbestowo-cementowych. Ponadto poniższa lista zadań uwzględnia szacunkowe koszty unieszkodliwienia azbestu, jak również rekonstrukcji dachu z bezpiecznego materiału budowlanego (blachodachówek).

Jako pierwsze scharakteryzowana są działania związane z demontaż, transport i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest oraz rekonstrukcja dachu na szkole podstawowej w Trójcy.

Tab. 7-1. Przedsięwzięcia inwestycyjne w sołectwie Trójca w Gminie Zgorzelec związane z unieszkodliwieniem wyrobów zawierających azbest udokumentowanych w szkołach

UNIESZKODLIWIENIE WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST - PRZEDSIĘWZIĘCIA INWESTYCYJNE					
DZIAŁANIA PRIORYTETOWE					
1	Przedsięwzięcie	Rozbiórka i unieszkodliwienie płyt azbestowo-cementowych w Szkole Podstawowej w Trójcy zakwalifikowane do I grupy pilności			
	Jednostki realizujące	Wójt Gminy Zgorzelec			
	Rodzaj przedsięwzięcia	Własne			
	Koszty w latach (w tys. PLN)	2008-2012	2012-2022	2022-2032	RAZEM
		2 044	0	0	2 044
	Źródła finansowania	Środki własne, budżet Gminy, fundusze ochrony środowiska, środki wspólnotowe			
2	Przedsięwzięcie	Rekonstrukcja dachu w miejsce usuniętych płyt azbestowo-cementowych			
	Jednostki realizujące	Właściciel nieruchomości			
	Rodzaj	Własne			

przedsięwzięcia				
Koszty w latach	2008-2012	2012-2022	2022-2032	RAZEM
(w tys. PLN)	5 680,0	0	0	5 680
Źródła finansowania	Środki własne, budżet Gminy, fundusze ochrony środowiska, środki wspólnotowe			
Razem				
Demontaż, transport, unieszkodliwienie płyt azbestowo-cementowych				2 044
Rekonstrukcja dachów				5 680

Tab. 7-2. Przedsięwzięcia inwestycyjne w sołectwie GRONÓW w Gminie Zgorzelec związane z unieszkodliwieniem przez osoby fizyczne wyrobów zawierających azbest

Dane zawarte w tabeli podlegają ochronie w oparciu o ustawę o ochronie danych osobowych (Dz. U. 2002 Nr 101 poz. 926 – tekst jednolity)

Tab. 7-3. Przedsięwzięcia inwestycyjne w sołectwie JĘDRZYCHOWICE w Gminie Zgorzelec związane z unieszkodliwieniem przez osoby fizyczne wyrobów zawierających azbest

Dane zawarte w tabeli podlegają ochronie w oparciu o ustawę o ochronie danych osobowych (Dz. U. 2002 Nr 101 poz. 926 – tekst jednolity).

Tab. 7-4. Przedsięwzięcia inwestycyjne w sołectwie KUNÓW w Gminie Zgorzelec związane z unieszkodliwieniem przez osoby fizyczne wyrobów zawierających azbest

Dane zawarte w tabeli podlegają ochronie w oparciu o ustawę o ochronie danych osobowych (Dz. U. 2002 Nr 101 poz. 926 – tekst jednolity).

Tab. 7-5. Przedsięwzięcia inwestycyjne w sołectwie ŁAGÓW w Gminie Zgorzelec związane z unieszkodliwieniem przez osoby fizyczne wyrobów zawierających azbest

Dane zawarte w tabeli podlegają ochronie w oparciu o ustawę o ochronie danych osobowych (Dz. U. 2002 Nr 101 poz. 926 – tekst jednolity).

Tab. 7-6. Przedsięwzięcia inwestycyjne w sołectwie ŁOMNICA w Gminie Zgorzelec związane z unieszkodliwieniem przez osoby fizyczne wyrobów zawierających azbest

Dane zawarte w tabeli podlegają ochronie w oparciu o ustawę o ochronie danych osobowych (Dz. U. 2002 Nr 101 poz. 926 – tekst jednolity).

Tab. 7-7. Przedsięwzięcia inwestycyjne w sołectwie RĘCZYN w Gminie Zgorzelec związane z unieszkodliwieniem przez osoby fizyczne wyrobów zawierających azbest

Dane zawarte w tabeli podlegają ochronie w oparciu o ustawę o ochronie danych osobowych (Dz. U. 2002 Nr 101 poz. 926 – tekst jednolity).

Tab. 7-8. Przedsięwzięcia inwestycyjne w sołectwie SŁAWNIKOWICE w Gminie Zgorzelec związane z unieszkodliwieniem przez osoby fizyczne wyrobów zawierających azbest

Dane zawarte w tabeli podlegają ochronie w oparciu o ustawę o ochronie danych osobowych (Dz. U. 2002 Nr 101 poz. 926 – tekst jednolity).

Tab. 7-9. Przedsięwzięcia inwestycyjne w sołectwie TRÓJCA w Gminie Zgorzelec związane z unieszkodliwieniem przez osoby fizyczne wyrobów zawierających azbest

Dane zawarte w tabeli podlegają ochronie w oparciu o ustawę o ochronie danych osobowych (Dz. U. 2002 Nr 101 poz. 926 – tekst jednolity).

Tab. 7-10. Przedsięwzięcia inwestycyjne w sołectwie TYLICE w Gminie Zgorzelec związane z unieszkodliwieniem przez osoby fizyczne wyrobów zawierających azbest

Dane zawarte w tabeli podlegają ochronie w oparciu o ustawę o ochronie danych osobowych (Dz. U. 2002 Nr 101 poz. 926 – tekst jednolity).

Tab. 7-11. Przedsięwzięcia inwestycyjne w sołectwie ŻARSKA WIEŚ w Gminie Zgorzelec związane z unieszkodliwieniem przez osoby fizyczne wyrobów zawierających azbest

Dane zawarte w tabeli podlegają ochronie w oparciu o ustawę o ochronie danych osobowych (Dz. U. 2002 Nr 101 poz. 926 – tekst jednolity).

Tab. 7-12. Przedsięwzięcia inwestycyjne i pozainwestycyjne na pozostałym obszarze Gminy Zgorzelec na którym nie ma działań o charakterze priorytetowym, zaproponowane do realizacji w latach 2008–2032

Dane zawarte w tabeli podlegają ochronie w oparciu o ustawę o ochronie danych osobowych (Dz. U. 2002 Nr 101 poz. 926 – tekst jednolity).

Tab. 7-13. Przedsięwzięcia pozainwestycyjne na terenie Gminy Zgorzelec związane z realizacją programu usuwania azbestu z terenu Gminy Zgorzelec

Dane zawarte w tabeli podlegają ochronie w oparciu o ustawę o ochronie danych osobowych (Dz. U. 2002 Nr 101 poz. 926 – tekst jednolity).

8 Zarządzanie programem usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest

8.1 Organizacja zarządzania środowiskiem

W krajowym „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przedstawiono koncepcję zarządzania „Programami ..” na szczeblu krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

Interdyscyplinarność „Programu ...” powoduje konieczność koordynacji wszystkich jednostek i instytucji przedmiotowo odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań lub pośrednio biorących udział w ich realizacji.

Do głównych zadań związanych z realizacją „Programu ...” na szczeblu lokalnym należy:

- sporządzanie rocznych informacji w zakresie realizacji zadań „Programu ...” na terenie gminy oraz ich przekazywanie samorządowi województwa,
- inspirowanie właściwej działalności w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest,
- współpraca z wojewodą, samorządem województwa w zakresie zadań wynikających z „programu ...”,
- współpraca z lokalnymi mediami, szczególnie dla pobudzania odpowiednich inicjatyw społecznych i przedstawiania opinii,
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi „Program ...”,
- gromadzenie danych liczbowych o ilości i rozmieszczeniu wyrobów stosownie do przepisów Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z 02.04. 2004 r (Dz. U. nr 71 poz. 649),
- ustalanie rejonów spodziewanego wzrostu zagrożenia pyłem azbestu z uwagi na koncentrację występowania uszkodzeń lub technologicznego zużycia wyrobów zawierających azbest,
- przygotowywanie rocznych sprawozdań rzeczowo – finansowych z realizacji zadań „Programu ...”,

Do zadań rady gminy należy:

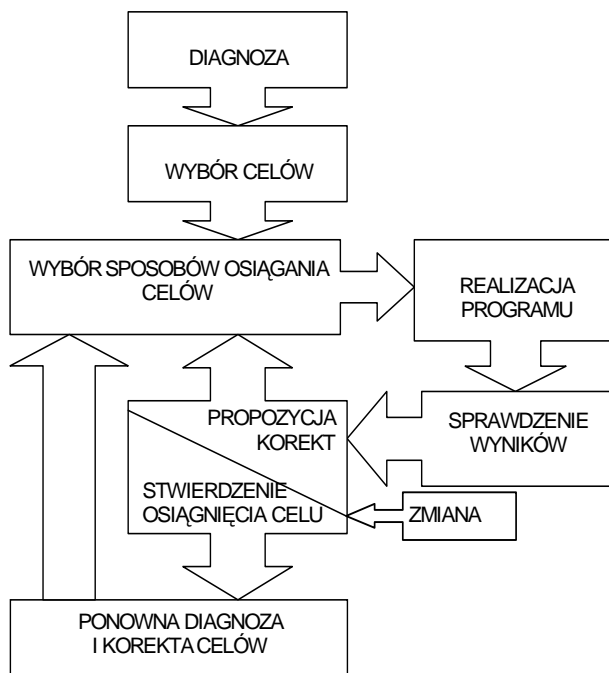
- Przyjmowanie rocznych sprawozdań rzeczowo- finansowych z realizacji zadań „Programu” oraz zatwierdzanie harmonogramu rzeczowo – finansowego na rok następny.

Sprawozdanie roczne winno być wykonane przy uwzględnieniu wskaźników monitorowania

8.1.1 Zarządzanie Programem Usuwania Azbestu i Wyrobów Zawierających Azbest na terenie Gminy Zgorzelec

Podstawową zasadę realizacji programu ochrony środowiska powinna być zasada wykonywania zadań przez poszczególne jednostki włączone w zagadnienia ochrony środowiska, świadome istnienia programu i swojego uczestnictwa w nim.

Ogólny schemat zarządzania programem przedstawiono na schemacie poniżej.

Schemat 4. Schemat zarządzania programem

Szansę na skuteczne wdrożenie Programu daje dobra organizacja zarządzania nim.

Z punktu widzenia pełnionej roli w realizacji Programu można wyodrębnić cztery grupy podmiotów uczestniczących w nim. Są to:

- podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem,
- podmioty realizujące zadania programu, w tym instytucje finansujące,
- podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu,
- społeczność gminy jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Główna odpowiedzialność za realizację Programu spoczywa na Wójcie, który składa Radzie Gminy raporty z wykonania Programu. Wójt współdziała z organami administracji

rządowej i samorządowej szczebla wojewódzkiego oraz samorządem powiatowym, które dysponują instrumentarium wynikającym z ich kompetencji. Wojewoda (oraz podległe mu służby zespolone) dysponuje instrumentarium prawnym umożliwiającym reglamentowanie korzystania ze środowiska. Natomiast w dyspozycji Zarządu Województwa znajdują się instrumenty finansowe na realizację zadań programu (poprzez WFOSiGW). Ponadto Wójt współdziała z instytucjami administracji specjalnej w dyspozycji których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu. Instytucje te kontrolują respektowanie prawa, prowadzą monitoring stanu środowiska (IŚ, WIOŚ), prowadzą monitoring wód (RZGW). Wójt będzie wspierany przez Radę Programu, ukonstytuowaną dla potrzeb opracowania niniejszego Programu. Rada Programu będzie nadzorowała realizację Programu, zapoznając się z okresowymi raportami dotyczącymi wykonania zadań i uzyskanych efektów ekologicznych. Zadaniem Rady jest uzyskanie płaszczyzny społecznego uzgadniania sposobu osiągania celów Programu. Przedstawiciele różnych stron włączonych w realizację Programu będą mieli różne poglądy nt. realizacji celów Programu i konkretnych przedsięwzięć. Istnieje zatem potrzeba stworzenia obiektywnych warunków uzgadniania współpracy w realizacji zadań programu i udziału we wdrażaniu Programu. Tę rolę ma spełniać Rada Programu. Posiedzenia Rady Programu powinny się odbywać ok. 3-4 razy w roku (nie rzadziej niż 2 razy). Optymalizacja zarządzania procesem wdrażania Programu związana jest z utworzeniem komórki wykonawczej Programu - Zespołu Realizacji Programu, w którym wiodącą rolę będą pełnili wyznaczeni pracownicy Wydziału Nieruchomości Gospodarki Przestrzennej i Rolnictwa Urzędu Gminy w Zgorzelcu. W skład Zespołu powinni wejść także pracownicy wydziałów ochrony środowiska najważniejszych przedsiębiorstw z terenu Gminy. Zadaniem tego Zespołu powinny być przede wszystkim:

- koordynacja działań i współdziałania uczestników Programu,
- monitoring realizacji zadań Programu,
- sprawozdawczość przed Radą Programu,
- udrażnianie kanałów przepływu informacji niezbędnych w koordynacji działań w Programie.

W ramach Zespołu Realizacji Programu należy wyznaczyć osobę, która będzie pełniła rolę Kierownika Wdrażania Programu. Kierownik będąc odpowiedzialnym za prace Zespołu, będzie ściśle współpracował z Radą Programu i Wójtem.

Bezpośrednim realizatorem zadań nakreślonych w programie jest samorząd Gminy jako realizator inwestycji w zakresie ochrony środowiska na własnym terenie oraz podmioty gospodarcze planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami nakreślonymi przez Program oraz właściciele i zarządzający nieruchomościami, w których występują odpady zawierające azbest. Wypracowane procedury i strategie powinny po ustaleniu i weryfikacji

stać się rutyną i podstawą zinstytucjonalizowanej współpracy pomiędzy partnerami różnych szczebli decyzyjnych i środowisk odpowiedzialnych za ostateczny wizerunek obszaru. Istnieje szansa uporządkowania i uczynienie samego procesu planowania i zarządzania na tyle, że pewne działania stając się rutyną, powodują samoistne powtarzanie się dobrych rozwiązań wytwarzając mechanizmy samoregulacji. Jak już wspomniano wcześniej, odbiorcą Programu są mieszkańcy gminy, którzy subiektywnie oceniają efekty wdrożonych przedsięwzięć. Ocenę taką można uzyskać poprzez wprowadzenie odpowiednich mierników świadomości społecznej, co opisano w dalszej części dokumentu.

8.1.2 System oceny realizacji programu wraz z proponowanymi wskaźnikami

Ocena realizacji Programu polega przede wszystkim na monitorowaniu czyli obserwacji zmian w wielu wzajemnie ze sobą powiązanych sferach funkcjonowania danego obszaru (ekonomicznej, społecznej, ekologicznej itp.).

Proponowany system monitoringu powinien zawierać następujące działania:

- permanentne pozyskiwanie danych liczbowych oraz informacji dotyczących realizacji poszczególnych zadań Programu (materiał stanowiący podstawę do analiz i ocen),
- przetworzenie i analiza danych,
- przygotowanie raportów z realizacji zadań ujętych w Programie,
- analiza porównawcza osiągniętych wyników z założeniami Programu; określenie stopnia wykonania zapisów przyjętego Programu oraz identyfikacja ewentualnych rozbieżności,
- analiza przyczyn zarejestrowanych odstępstw oraz identyfikacja działań korygujących polegających na modyfikacji dotychczasowych oraz ewentualne wprowadzenie nowych instrumentów wsparcia,
- wykonanie działań korygujących.

Zbudowanie takiego systemu monitoringu i prowadzenie opisanych działań pozwoli na bieżące monitorowanie realizacji Programu. Podstawą dla sprawnego zbierania danych monitoringu jest opracowany zestaw mierników.

8.1.2.1 Monitoring wdrażania Programu

Zgodnie z zapisami Polityki Ekologicznej Państwa głównym celem średniookresowym (do 2010 r.) w sprawie kontroli i monitoringu jest pełna harmonizacja procedur i zakresu działań w tej dziedzinie z zaleceniami OECD, wymogami Unii Europejskiej oraz zobowiązaniami wobec konwencji międzynarodowych.

Wymaga to w latach 2008-2010 następujących działań:

- powołanie nowych struktur organizacyjnych i wdrożenie systemów obiegu informacji w dziedzinie środowiska, niezbędnych do spełnienia przez Polskę warunków uczestnictwa w Unii Europejskiej i realizacji innych zobowiązań międzynarodowych, w tym:
 - wdrożenie systemu rejestracji substancji niebezpiecznych spełniającego wszystkie wymagania ustawy o substancjach i preparatach chemicznych oraz ustawy o ochronie roślin uprawnych (2004 r.);
 - wdrożenie systemu informatycznego PRTR (uwalnianie i transfer zanieczyszczeń) (2004 r.);
 - wdrożenie systemu informatycznego SPIRS (rejestracja obiektów niebezpiecznych zgodnie z wymaganiami dyrektywy Seveso II) (2004 r.);
 - wzmocnienie etatowe służb inspekcji ochrony środowiska na szczeblu centralnym i regionalnym (2004 r.).

Zakres monitoringu

Wdrażanie Programu usuwania azbestu będzie podlegało regularnej ocenie w zakresie:

- określenia stopnia wykonania przedsięwzięć / działań,
- określenia stopnia realizacji przyjętych celów,
- oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem,
- analizy przyczyn tych rozbieżności.

W cyklu maksymalnie czteroletnim będzie oceniany stopień realizacji celów średniookresowych. Ocena ta będzie bazą do ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie "Prawo ochrony środowiska", a dotyczących okresu na jaki jest przyjmowany program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska.

- Ocena postępów we wdrażaniu programu usuwania azbestu, w tym przygotowanie raportu (co dwa lata).
- Opracowanie listy przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w kolejnych czterech latach (co dwa lata).

- Aktualizacja celów ekologicznych i kierunków działań (co cztery lata).

Wskaźniki monitorowania efektywności Programu

System statystyki publicznej i państwowego monitoringu środowiska oraz pozostałe mechanizmy nadzoru i kontroli powinny być tak zmodyfikowane, aby można było:

- co 2 lata dokonywać oceny realizacji wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów usuwania azbestu sporządzonych w celu realizacji polityki ekologicznej państwa;
- dokonywać oceny realizacji wyznaczonych celów przez organy inspekcji ochrony środowiska na szczeblu krajowym i wojewódzkim.

Do szczególnie ważnych mierników realizacji polityki ekologicznej państwa należy zaliczyć:

- stopień zmniejszenia ilości występujących w gminie wyrobów zawierających azbest (w %) między punktem odniesienia jakim jest rok 2007 a okresem sprawozdawczym;
- stosunek uzyskiwanych efektów ekologicznych do ponoszonych nakładów (dla oceny programów i projektów inwestycyjnych w ochronie środowiska);
- techniczno-ekologiczne charakterystyki materiałów, urządzeń, produktów (np. zawartość ołowiu w benzynie, zawartość rtęci w bateriach, jednostkowa emisja węglowodorów przy eksploatacji samochodu, poziom hałasu w czasie pracy samochodu itp.); zgodnie z zasadą dostępu do informacji dane te powinny być ujawniane na etykietach lub w dokumentach technicznych produktów.

Poniżej zaproponowano istotne wskaźniki, przyjmując że lista ta nie jest wyczerpująca i będzie sukcesywnie modyfikowana.

Tab. 8-1. Wskaźniki monitorowania Programu.

I.p.	Wskaźnik	Jednostka
	A. Wskaźniki efektywności realizacji „Programu ...” i zmiany presji na środowisko	
1.	Ilość zdjętych pokryć dachowych zawierających azbest – wytworzonych odpadów niebezpiecznych	Mg/rok
2.	Ilość unieszkodliwionych odpadów niebezpiecznych zawierających azbest.	Mg/rok
3.	Stopień zdjęcia pokryć „eternitowych”	%
4.	Stopień wykorzystania środków finansowych zaplanowanych na realizację „Programu ...” w danym roku.	%
5.	Ilość odpadów wytworzonych w sektorze gospodarczym - wymiana rur z azbestocementu	mb
	B. Wskaźniki świadomości społecznej	
1.	Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz realizacji „Programu ...”	%
2.	Ilość i jakość interwencji (wniosków) zgłaszanych przez mieszkańców (np. co do sposobu wykonywania prac wynikających z Programu)	Liczba/opis
3.	Liczba, jakość i skuteczność kampanii edukacyjno – informacyjnej	Liczba/opis

Określenie powyższych wskaźników wymaga posiadania odpowiednich informacji:

- pochodzących z monitoringu środowiska; informacje te pochodzą głównie z WIOŚ;
- pochodzących z przeprowadzenia odpowiednich badań społecznych, np. raz na 4 lata.

Badania te powinny być prowadzone przez wyspecjalizowane jednostki badania opinii społecznej. Mierniki społecznych efektów programu są wielkościami wolnozmiennymi. Są wynikiem badań opinii społecznej i specjalistycznych opracowań służących jakościowej ocenie udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz poprawy stanu środowiska, a także ocenie odbioru przez społeczeństwo efektów programu przez ilość i jakość interwencji zgłaszanych do Starostwa, Urzędów Gmin, Wojewody, WIOŚ.

W oparciu o analizę wskaźników będzie możliwa ocena efektywności realizacji „Programu usuwania azbestu” a w oparciu o ta ocenę – aktualizacja programu.

9 Aspekty finansowe wdrażania programu

W niniejszym rozdziale omówiono potencjalne źródła finansowania i ich szacunkowy udział w kosztach realizacji przedsięwzięć zdefiniowanych w "Programie...". Koszty wdrażania "Programu ..." zostały określone dla okresu 2008 – 2032.

Koszty wdrożenia przedsięwzięć zdefiniowanych w "Programie usuwania azbestu" dla okresu 2008 - 2032, podane są w cenach I kwartału 2008 roku.

9.1 Szacunkowe koszty realizacji usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Zgorzelec

Niezbędnym elementem "Programu ..." jest wskazanie ram finansowych wdrażania "Programu ..." poprzez szacunek wielkości środków, które mogą być zaangażowane w realizację przedsięwzięć zdefiniowanych w programie. Są to środki własne właścicieli i zarządzających nieruchomościami gmin, powiatu, środki podmiotów gospodarczych, środki budżetu Państwa i budżetu województwa dolnośląskiego, a także środki pochodzące z funduszy celowych i środki pomocowe.

9.1.1 Przyjęte wskaźniki kosztowe usunięcia wyrobów azbestowo – cementowych

Rozbiórka

W celu ustalenia kosztów usunięcia wyrobów zawierających azbest („eternitowych” płyt falistych) zabudowanych na terenie Gminy pozyskano informacji od podmiotów posiadających zezwolenia na wytwarzanie tego typu odpadów na terenie Gminy. Na tej podstawie uśredniono koszt demontażu płyt eternitowych. Do dalszych obliczeń przyjęto koszt demontażu płyt eternitowych:

- 17,85 zł za m²;
- 1 623,25 zł za Mg.

Transport i unieszkodliwienie

Podobnie postępowano przy ocenie kosztów transportu i unieszkodliwianie. Przyjęto, że transport dokonywany jest samochodami o ładowności do **10 Mg**. Na odległość **180 km**. (składowisko w Wałbrzychu) koszt transportu i unieszkodliwienia odpadu zawierającego azbest wynosi:

- 10,97 zł za m²;
- 995,18 zł za 1 Mg.

Rekonstrukcja pokryć dachowych

Przyjęto ryczałtową cenę wbudowania nowych pokryć dachowych zakładając brak konieczności wymiany więźby dachowej. Przyjęto koszt rekonstrukcji:

- 80 zł za m².

9.1.2 Całościowe koszty realizacji przedsięwzięć

Szacunkowe koszty realizacji zadań zdefiniowanych w „Programie ...zaprezentowano w poniższym zestawieniu.

Szacunek kosztów realizacji przedsięwzięć w latach 2008-2032 opracowano w oparciu o analizę:

- nakładów ponoszonych na ochronę środowiska przed odpadami w latach ubiegłych (ogółem i wg kierunków inwestowania),
- przedsięwzięć zgłoszonych przez właścicieli nieruchomości w ramach ankietyzacji,
- wielkości nakładów inwestycyjnych na realizację przedsięwzięć priorytetowych w skali gminy,

Nakłady inwestycyjne dotyczą jednak nie tylko samorządu Gminy Zgorzelca ale wszystkich uczestników systemu unieszkodliwiania azbestu pochodzącego z terenu Gminy. Bezpośrednie koszty ponoszone przez właścicieli i zarządzających nieruchomościami oraz przez samorząd zostały ujęte w punkcie II. UNIESZKODLIWIENIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST w poniższej tabeli.

Tab. 9-1. Szacunkowe koszty realizacji „Programu ...” w latach 2008 –2032

L.p.	Wyszczególnienie prac projektowych, obiektów, robót lub urządzeń	KOSZTY w PLN		
		Robót budowlano-montażowych	Prace projektowe /usługi	Razem
1	2	4	5	6
I.	PRACE PRZYGOTOWAWCZE I PROJEKTOWE			
1.	Opracowanie bazy danych dot wyrobów zawierających azbest na terenie gminy		21 000	21 000
2	Opracowanie programu edukacji ekologicznej mieszkańców		14 500	14 500
3	Weryfikacja inwentaryzacji występowania azbestu		15 000	15 000
4	Aktualizacja planu unieszkodliwienia odpadów zawierających azbest		24 000	24 000
	Razem poz. I			74 500
II.	UNIESZKODLIWIENIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST			
1.	Rozbiórki	359 306		359 306
2.	Transport i unieszkodliwienie odpadów zawierających azbest	220 283		220 283
3.	Rekonstrukcja pokryć dachowych	1 609 818		1 609 818
	Razem poz. II			2 189 407
III.	WDROŻENIE PLANU EDUKACJI EKOLOGICZNEJ			
1.	Szkolenia			9 000
2.	Ulotki i wydawnictwa			31 500
	Razem poz. III			40 500
IV.	INNE			
1.	Rezerwa na roboty nieprzewidziane	175 153	5 960	181 113
	Razem poz.I-IV			181 113
	OGÓŁEM (netto)	2 364 560	80 460	2 485 520
	VAT 22%	520 203	17 701	537 904
	OGÓŁEM (brutto)	2 884 763	98 161	2 982 924

9.1.3 Koszty przedsięwzięć na terenie gminy

Kalkulacja kosztów dotyczy wykonania zadań, które będą realizowane w latach 2008 – 2032.. W okresie tym przewiduje się działania z zakresu:

- zarządzania środowiskiem zgodnie z celami i strategią Programu...,
- koordynacji / zarządzania, monitoring wdrażania programu, doskonalenie przepływu informacji,
- edukacji ekologicznej,
- unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest (zgodnie z listą przedsięwzięć, przewidzianych do realizacji w latach 2008 – 2032),
- rekonstrukcja pokryć dachowych.

Szacunkowe koszty wdrażania "Programu ..." na terenie Gminy w latach 2008 - 2032 przedstawiono w tabeli zbiorczej (Tab. 9-2). Koszty te zostały określone w oparciu o:

- szczegółowe dane zgłoszone przez różne jednostki nt. kosztów realizacji konkretnych przedsięwzięć lub szacunek kosztów przeprowadzony w oparciu o średnie wskaźnik dotyczące budowy i eksploatacji urządzeń,
- ocenę wielkości środków możliwych do zaangażowania (tzw. ramy finansowe).

Tab. 9-2. Szacunkowe koszty wdrażania Programu na terenie Gminy w latach 2008 - 2032

L.p.	Zakres czynności	Koszt (PLN)
1	Koordynacja i zarządzanie programem	74 500
2	Edukacja ekologiczna	40 500
3	Rozbiórka i unieszkodliwienie azbestu	579 589,16
4	Rekonstrukcja pokryć dachowych	1 609 818,18
5	Rezerwa	181 113
Razem		2 485 520

9.2 Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć Programu

Specyfiką systemu finansowania ochrony środowiska w Polsce jest to, że większa część wydatków ponoszą samorządy terytorialne, fundusze ekologiczne i przedsiębiorstwa, natomiast udział środków budżetu państwa jest mały. Podobnie będzie w przypadku programu usuwania azbestu. Mimo, iż przewidziano aż 65 mln PLN w ciągu 30 lat to dotyczyć to będzie głównie monitoringu (ok. 46% planowanych środków) i działalności informacyjno - popularyzacyjnej (ok. 42% planowanych środków) tak więc nie dotyczyć będzie finansowania stricte procesów unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest.

W poprzednich latach przeciętny udział funduszy ochrony środowiska oraz dopłat do kredytów uruchamianych przez Bank Ochrony Środowiska wynosił około 30% wartości inwestycji. W najbliższych latach rola funduszy ekologicznych (przede wszystkim Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej) powinna polegać na koncentrowaniu środków na wspieranie inwestycji priorytetowych z punktu widzenia integracji z UE. Jednocześnie oczekuje się spadku udziału funduszy ochrony środowiska, ze względu na ogólną poprawę stanu środowiska, a co za tym idzie zmniejszenie wpływów z tytułu opłat i kar ekologicznych. Natomiast oczekuje się większego niż dotychczas zaangażowania środków pomocowych, w tym z funduszy przedakcesyjnych oraz po uzyskaniu członkostwa w UE - funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności (2007 - 2013) .

Jak wspomniano wcześniej, istotny ciężar finansowania inwestycji w infrastrukturze pozostanie na barkach gmin, często poprzez zaciąganie długu w bankach i w międzynarodowych instytucjach finansujących (np. EBOiR). Coraz częściej gminy podejmują decyzje o udzieleniu praw inwestorowi zewnętrznemu do wykonywania działań z zakresu ochrony środowiska poprzez spółki z udziałem gminy, który to udział jest gwarancją jej wpływu na decyzje podejmowane przez spółkę oraz na jakość świadczonych usług.

9.2.1 **Możliwości pozyskiwania środków finansowych na działania związane z usuwaniem azbestu z terenu gminy oraz składowaniem odpadów zawierających azbest**

„Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” zakłada sukcesywne wymienianie wyrobów zawierających azbest, których stopień pilności uzależniony jest od uszkodzenia struktury wyrobów zawierających azbest i jego szkodliwości na zdrowie ludzkie i środowisko przyrodnicze oraz od przyjętych zadań krótko- (lata 2008-2012), średnio- (lata 2013-2022) i długookresowych (lata 2023-2032). Realizacja programów usuwania azbestu na każdym szczeblu administracji będzie ściśle uzależniona od wytycznych Narodowego Planu Rozwoju, który stanowi podstawę finansowego wsparcia z Funduszy Strukturalnych i Funduszy Spójności Unii Europejskiej. Dofinansowanie realizacji niektórych elementów „Programu...” z tych środków wymagać będzie ich uwzględnienia w programach operacyjnych zgodnych ze średniookresowymi strategiami strukturalnymi NPR, w tym w szczególności z:

- Narodową Strategią Ochrony Środowiska, w której dostosowanie do wymagań prawa wspólnotowego w zakresie gospodarki odpadami (w tym odpadami niebezpiecznymi) zaliczono do działań o charakterze priorytetowym,

- Narodową Strategią Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa, w ramach której powinny być rozwiązane problemy składowisk odpadów zlokalizowanych na obszarach gmin wiejskich,
- Narodową Strategią Wzrostu Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w odniesieniu do obszarów o wysokiej stopie bezrobocia, gdzie realizacja „Programu...” wywoła ożywienie w branży remontowo-budowlanej i przyczyni się do stworzenia nowych miejsc pracy oraz
- Narodową Strategią Rozwoju Regionalnego, która zakłada pełną harmonizację działań podejmowanych na rzecz rozwoju regionalnego z zasadą ekorozwoju, zawartą w II Polityce Ekologicznej Państwa i wynikająca z zobowiązań międzynarodowych Polski.

Koszty unieszkodliwiania azbestu są niezwykle wysokie, toteż osoby fizyczne oraz prawne mogą skorzystać z różnych możliwości pozyskania dotacji bądź kredytów w zakresie usuwania i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest. Do najważniejszych źródeł finansowania należą:

- budżet państwa i jednostek samorządu terytorialnego;
- fundusze ekologiczne;
- fundusze unijne;
- środki prywatnych inwestorów i właścicieli obiektów;
- kredyty bankowe (np. Bank Ochrony Środowiska):

Budżet państwa i jednostek samorządu terytorialnego

Rząd w ciągu 30-letniego planu usuwania i unieszkodliwiania azbestu z terenu Polski przeznaczy około 65 mln złotych na realizację zadań w czterech obszarach:

1. opracowanie planów ochrony przed szkodliwością azbestu i szkolenia pracowników administracji państwowej w zakresie szczegółowych przepisów i procedur dotyczących azbestu – przewidziano w sumie 4,15 mln PLN;
2. działalność informacyjno- popularyzacyjna w mediach w zakresie postępowania z azbestem, jego negatywnego oddziaływania na zdrowie ludzkie i środowisko przyrodnicze oraz sposobów ochrony przed emisją szkodliwych włókien azbestowych – przewidziano w sumie 27 mln PLN;
3. monitoring realizacji „Programu usuwania azbestu...” i działania koordynacyjne – przewidziano w sumie 30 mln PLN;
4. ochrona zdrowia ludzkiego poprzez utworzenie ośrodka oceny ryzyka zdrowotnego i badań – przewidziano w sumie 4 mln PLN.

Fundusze ekologiczne

- Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;
- Powiatowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej;

- Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Fundusze gminny i powiatowy udzielają dotacji tylko na działania związane ze zdjęciem wyrobów zawierających azbest, jego wywozem oraz składowaniem. Do najczęściej stosowanych form pomocowych należą refundacje poniesionych wydatków przez uboższych właścicieli obiektów budowlanych. Ponadto, Gminny FOŚiGW wspiera finansowo inicjatywy w zakresie kampanii edukacyjnej oraz szkoleń dotyczących obowiązków i zasad postępowania z azbestem dla osób fizycznych i prawnych. Natomiast Wojewódzki i Narodowy FOŚiGW udziela dotacji oraz korzystnych pożyczek przede wszystkim w zakresie oczyszczania z azbestu miejsc publicznych oraz pomaga samorządom terytorialnym poprzez wspieranie inicjatyw polegających na demontażu i bezpiecznej utylizacji tego niebezpiecznego materiału.

Takie formy pomocy, jakie niosą fundusze ekologiczne, są szczególnie atrakcyjne dla uboższych grup społecznych, których nie stać na usunięcie szkodliwego materiału na własny koszt i dlatego cieszą się dużym zainteresowaniem.

Fundusze unijne

Bardzo dużym zainteresowaniem cieszą się fundusze zewnętrzne z Unii Europejskiej, które udzielają dofinansowania na duże projekty związane m.in. z ochroną środowiska, w tym na działania zmierzające do oczyszczania terenu z wyrobów zawierających azbest. Ubieganie się o środki finansowe z funduszy unijnych poprzedzone jest skomplikowaną procedurą wnioskującą i długim czasem oczekiwania na pozytywną decyzję. Do największych funduszy zewnętrznych, w których można uzyskać dofinansowanie w zakresie unieszkodliwiania azbestu na lata 2007-2013 należą:

- Fundusz Strukturalny – stanowiący ważny instrument polityki strukturalnej realizacji zadań w obszarze racjonalnej gospodarki odpadami; udziela dofinansowania przede wszystkim na przedsięwzięcia o dużym budżecie;
- Fundusz Spójności – mają zasięg lokalny; środki na oczyszczanie terenu z azbestu mogą być dostępne w ramach Programu Operacyjnego – sektor: Infrastruktura i Środowisko – Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013, przyjęty przez Radę Ministrów;
- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego.

Podstawowym celem funduszy unijnych jest poprawa stanu środowiska naturalnego oraz warunków życia mieszkańców. Działania, które otrzymują dotacje unijne w zakresie gospodarki odpadami niebezpiecznymi, związane są m.in. z budową, modernizacją, rekultywacją bądź likwidacją składowisk odpadów, w tym odpadów niebezpiecznych, wymianą elementów konstrukcyjnych zawierających azbest w budynkach publicznych (poza

celami mieszkaniowymi), likwidacja „dzikich” wysypisk, itp. Beneficjentami funduszy unijnych mogą być zarówno jednostki samorządowe (gminy, powiaty), jak i podmioty gospodarcze.

Środki prywatnych inwestorów i właścicieli obiektów

Obowiązkiem właścicieli nieruchomości jest unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest. Zgodnie z obowiązującym prawem odpowiadają za wytworzenie odpadów oraz zgodnie z zasadą „zanieczyszczający płaci” jest zobowiązany do sfinansowania unieszkodliwienia odpadów.

Kredyty bankowe (np. Bank Ochrony Środowiska)

Innym źródłem finansowania zadań w zakresie gospodarki odpadami niebezpiecznymi są kredyty preferencyjne w Bankach Ochrony Środowiska. Kredyty udzielane są na takie przedsięwzięcia jak: demontaż, wywóz, unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest oraz zakup i montaż nowych pokryć dachowych bądź elewacji, a także wymiana rur azbestowo-cementowych na technologię rur bezazbestowych. Oferta Banku skierowana jest zarówno do jednostek samorządowych, podmiotów gospodarczych, jak również do osób fizycznych. Pożyczki bankowe umożliwiają sfinansowanie do 80% całkowitych kosztów związanych z pracami usuwania i unieszkodliwiania azbestu.

Charakterystykę możliwości pozyskania środków na realizację celów niniejszego programu zawarto w załączniku nr 7, 8, 9.

10 Streszczenie w języku niespecjalistycznym

„Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Zgorzelec” opracowano na podstawie:

- Przyjęcia przez Sejm Rezolucji z dnia 19 czerwca 1997 roku – w sprawie programu wycofywania azbestu z gospodarki,
- Realizacja ustawy z dnia 19 czerwca 1997 roku o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest, wraz z odpowiednimi przepisami wykonawczymi do tej ustawy,
- Realizacja wytycznych zamieszczonych w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”,
- Realizacji wytycznych zamieszczonych w Krajowym Planie Gospodarki Odpadami,

- Realizacji wytycznych zamieszczonych w Wojewódzkim Planie Gospodarki Odpadami,
- Realizacji wytycznych zamieszczonych w Planie Gospodarki Odpadami dla Gminy Zgorzelec.

Celem niniejszego programu jest:

- Spowodowanie oczyszczenia gminy z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest,
- Wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców gminy spowodowanych azbestem oraz ustalenie koniecznych do tego uwarunkowań,
- Spowodowanie sukcesywnej likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie, w określonym horyzoncie czasowym, do spełnienia wymogów ochrony środowiska,
- Stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- Pomoc mieszkańcom gminy w realizacji wymiany płyt cementowo – azbestowych.

W celu kwalifikacji wyrobów zawierających azbest do dalszego użytkowania lub usunięcia oraz określenia „stopnia pilności działań naprawczych”, właściciele obiektów posiadających obiekty z wyrobami zawierającymi azbest wykonać powinni „ocenę stanu i możliwości bezpiecznego użytkowania wyrobów” według zał. nr 1 do Rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r (Dz. U. nr 71 poz. 649).

Ogólnie przyjmuje się, że wyroby będące w dobrym stanie „ technicznym” nie wykazujące objawów zużycia, uszkodzenia, starzenia się, można eksploatować „bezpiecznie”, jeśli:

- kompetentnie i rzetelnie wykonana „ ocena wyrobów”, przekroczyła 55 punktów;
- wyroby są prawidłowo eksploatowane (zgodnie ze swoim przeznaczeniem i zgodnie z zaleceniami dotyczącymi użytkowania wyrobów azbestowych), a ponadto są one pokryte powłoką zabezpieczającą.

W przeciwnych okolicznościach polecane jest: podjęcie „prac naprawczych” rozumianych jako zabezpieczenie wyrobów odpowiednimi preparatami, hermetyczna zabudowa wyrobów **lub ich całkowite usunięcie**. Wśród sposobów eliminacji zagrożeń , które przewiduje się dla budynków z wyrobami azbestowymi, wyróżnia się więc następujące główne kierunki działań:

- Całkowite usunięcie wyrobów. Jest to kosztowne, ale radykalne rozwiązanie problemu. Wymaga specjalistycznych narzędzi, stwarza nowe problemy -wytworzenie „niebezpiecznych odpadów” oraz powoduje okresowo wzrost pyłów azbestu w otoczeniu, których minimalizacja wymaga zaangażowania kosztownej techniki. „Usuwanie wyrobów zawierających azbest” nie może być „zasadą”, wyborem stosowanym jako rozwiązanie „ogólne” dla wszystkich sytuacji (ze względów ekonomicznych a także ograniczonych możliwości gospodarowania i składowania odpadów). Polecane byłoby zatem „rozłożenie ” tego sposobu postępowania w czasie.
- Pomalowanie czyli impregnowanie wyrobów z azbestem. Pomalowanie wyrobów odnosić się może wyłącznie do wyrobów we względnie dobrej kondycji technicznej. Polecane może być np. dla tych wyrobów, które mogą przenieść dodatkowe zwiększenie ciężaru, których powierzchnia jest czysta lub może być odczyszczona i może przyjąć powłokę ochronną. Metodą tą powinny być objęte wyroby azbestowo - cementowe, będące w dobrym stanie „technicznym” w obiektach, które nie wymagają termo - modernizacji. Opisywane postępowanie jest rozwiązaniem tymczasowym, które jednocześnie „przesuwa” problem „azbestu” w czasie a nie rozwiązuje go całkowicie, gdyż wyrób azbestowy pozostaje w budynku i do roku 2032 i tak musi być zdjęty

W odniesieniu do wyboru tych metod, w szczególności zaś sposobów zabezpieczania wyrobów zawierających azbest, uznać należy, że żaden przepis prawny nie został tu przyjęty a ogólną przesłanką kwalifikowania wyrobów do „niezwłocznego usunięcia lub dalszej ich eksploatacji jest wynik „ oceny”.

Decyzję co do szczegółowych metod wyboru postępowania należałoby podjąć po uwzględnieniu bardzo wielu czynników skłaniających się na: stan wyrobów, warunków jego eksploatacji, kalkulację kosztów prawidłowo wykonanych prac „naprawczych ” lub ich demontażu. Z dużym przybliżeniem, które ma wyjaśnić podejście do problemu a nie stanowi zarazem uniwersalnego rozwiązania, można przyjąć, że: wyroby „twarde” (azbestowo - cementowe) zastosowane na zewnątrz budynków, o ile spełniają swoją funkcję (np. pokrycie dachowe jest szczelne, elewacja nie jest spękana) mogą być pozostawione w obiekcie bez usuwania ale powinny być pokryte odpowiednimi powłokami ochronnymi (o ile wcześniej tego nie uczyniono). Dotyczy to sytuacji gdy budynek posiada wystarczającą warstwę izolacji cieplnej, spełniając aktualne wymagania normowe. Jeśli wymagań izolacji cieplnej obiekt nie spełnia, a elewacja jest w dobrym stanie technicznym, właściciel sam powinien zdecydować, czy w ramach czekającej go termo - modernizacji, może ponieść dodatkowe koszty związane z usunięciem i unieszkodliwieniem posiadanych wyrobów azbestowych. Sytuacja wydaje się oczywista, gdy opisywana elewacja jest technicznie zużyta a termiczna izolacyjność ścian niewystarczająca - po usunięciu elewacji wykonać należy termo - modernizację.

Zgodnie z obowiązującymi w Polsce przepisami do zabezpieczeń wyrobów budowlanych zawierających azbest powinny być stosowane środki impregnujące, które

uzyskały aprobatę techniczną ITB. Wymagania dla tych środków zostały ostatnio uzupełnione i zebrane w formie opracowanych dokumentów;

- ZUAT-15A/1.12/2002 „Wyroby do zabezpieczania elewacyjnych i dachowych płyt azbestowo-cementowych w istniejących obiektach budowlanych,,,
- ZUAT-15A/1.13 „Wyroby do zabezpieczania zawierających azbest elementów istniejących obiektów budowlanych (z wyjątkiem elewacyjnych i dachowych płyt azbestowo-cementowych).

Koszt prac „naprawczych” jest obecnie wysoki i kształtuje się na poziomie 33 zł/m² (8 zł usługa + 25 zł koszt farby impregnującej). Trzeba tu jeszcze raz podkreślić, że prace te będą tylko „zabiegami kosmetycznymi”, które opóźnią proces zdjęcia zabudowy z azbestocementu.

Dlatego też, w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Zgorzelec” nie uwzględniono konieczności wykonania zabezpieczeń i napraw. Wynika to również z faktu, iż zgodnie ze złożonymi „ocenami ...”, większość pokryć „eternitowych” kwalifikuje się do wymiany.

W „Programie ...” położono więc główny nacisk na prawidłowe, nie stwarzające zagrożenia dla zdrowia mieszkańców i środowiska naturalnego usunięcie pokryć „eternitowych”.

Głównym celem „Programu ...” jest również pomoc finansowa skierowana do mieszkańców Gminy w zakresie prawidłowego zdjęcia, transportu i unieszkodliwienia wyrobów z azbestocementu.

W celu określenia ilości wyrobów azbestowo – cementowych zabudowanych na terenie Gminy Zgorzelec przeprowadzono jego inwentaryzację polegającą na pozyskiwaniu bezpośrednich informacji od ich posiadaczy.

Łącznie zgłoszono około 221 Mg wyrobów budowlanych.

Przyjęto do realizacji następujące cele operacyjne

DEMONTAŻ WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST I STWARZAJĄCYCH ZAGROŻENIE DLA ZDROWIA LUDZKIEGO I ŚRODOWISKA

- 1) coroczne aktualizowanie bazy danych o obiektach zawierających azbest oraz miejscach jego unieszkodliwiania na terenie Gminy;
- 2) weryfikacja inwentaryzacji obiektów znajdujących się w strefach potencjalnie zagrożonych azbestem, a w szczególności w placówkach oświatowych;
- 3) aktualizowanie mapy zagrożeń działania azbestu na terenie Gminy;

- 4) sukcesywny demontaż płyt azbestowo-cementowych oraz elementów elewacji zawierających azbest w zależności od stopnia pilności;
- 5) likwidacja „dzikich” wysypisk azbestowych, po ich wcześniejszej weryfikacji;
- 6) wyroby zawierające azbest z III grupy pilności należy systematycznie konserwować i monitorować wszelkie zmiany w ich strukturze.

TRANSPORT WRAZ Z UNIESZKODLIWIANIEM WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

- 1) nadzór nad bezpiecznym transportem wyrobów zawierających azbest;
- 2) poszerzenie o nowe kwatery składowisk odpadów przemysłowych w celu bezpiecznego składowania wyrobów z azbestem;
- 3) zbadanie możliwości składowania i magazynowania docelowego odpadów azbestowych na terenie powiatu zgorzeleckiego, co pozwoli zminimalizować koszty m.in. transportu;
- 4) wspieranie nowych technologii utylizacyjnych azbestu przyjaznych dla środowiska naturalnego;
- 5) nadzór firm zajmujących się transportem i składowaniem wyrobów zawierających azbest przez odpowiednie władze.

PODNOSENIE ŚWIADOMOŚCI MIESZKAŃCÓW W ZAKRESIE SZKODLIWOŚCI AZBESTU I OBOWIĄZKÓW WŁAŚCICIELI WYNIKAJĄCYCH Z OBOWIĄZUJĄCYCH PRZEPISÓW

- 1) przygotowanie programu edukacyjnego lub bloku szkoleń dla mieszkańców, właścicieli i innych osób zainteresowanych problemem szkodliwości azbestu, obowiązków i zasad postępowania z odpadami azbestowymi;
- 2) poprawa współpracy polegająca na przychylnym przyjęciu informacji o wyrobach azbestowych pomiędzy władzami gminy a właściwymi organami nadzorującymi (Powiatowy Nadzór Budowlany);
- 3) wspieranie inicjatyw organizacji pozarządowych w zakresie problematyki azbestu;
- 4) przygotowanie kampanii medialno-informacyjnej w zakresie szkodliwości azbestu i sposobach postępowania z nim poprzez:
 - a) przygotowanie ulotek, folderów informacyjnych (z wyraźnym symbolem kampanii) na temat obowiązków mieszkańców, jak chronić się przed azbestem, metodach jego unieszkodliwiania, itp.;
 - b) informacja w telewizji lokalnej oraz na łamach gazet przypominające o celach

kampanii: „Stop z azbestem” („nie zgadzamy się na azbest”);

- c) stworzenie serwisu informacyjnego na stronie internetowej Urzędu Gminy Zgorzelec poświęconego tematyce azbestu;
- 5) wspieranie bezpieczniejszych materiałów stanowiących tzw. zamienniki azbestu

MONITORING

- 1) coroczne raportowanie stopnia realizacji (etapów wdrażania) „Programu usuwania azbestu...” przez władze samorządowe;
- 2) monitoring powietrza w strefach o podwyższonej koncentracji włókien azbestowych w miejscach częstego występowania ludzi (miejsca publiczne, miejsca pracy);
- 3) monitoring usuwania azbestu ze szczególnym uwzględnieniem jego bezpiecznego demontażu i unieszkodliwiania.

FINANSOWANIE

- 1) przeznaczenie części budżetu gminy na realizację celów i zadań przyjętych w „Programie usuwania azbestu ...”;
- 2) pozyskiwanie źródeł finansowania z funduszy środowiskowych;
- 3) przyjmowanie rocznych sprawozdań finansowych zarządu gminy z realizacji zadań „Programu usuwania azbestu ...”;
- 4) pomoc finansowa osobom znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej w zakresie unieszkodliwiania azbestu (częściowe lub całkowite zwalnianie z opłat, pożyczki, kredyty na korzystnych warunkach);
- 5) uwzględnienie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w Planie Gospodarki Odpadami.

W celu określenia kosztów usunięcia wyrobów zawierających azbest rozesłano zapytania ofertowe do firm posiadających zezwolenia na wytwarzanie tego typu odpadów na terenie gminy.

Uśredniając pozyskane informacje stwierdzono, iż;

koszt demontażu płyt eternitowych wynosi:

- 17,85 zł za m²;
- 1 623,25 zł za Mg.

Koszt transportu i unieszkodliwiania wynosi:

- 10,95 zł za m²;
- 995,18 zł za Mg.

Wariant pierwszy zakłada podział prac, polegający na tym, iż posiadacz zabudowy eternitowej pokrywa koszty związane ze zdjęciem płyt, natomiast gmina pokrywa koszty związane z jego transportem i unieszkodliwieniem na składowisku odpadów. Przy wariancie tym trzeba doliczyć jeszcze koszty, jakie musi ponieść właściciel obiektów na zakup i montaż nowego pokrycia dachowego.

W wariancie tym, mimo że rozłożone są środki i jest częściowy nadzór gminy nad wykonywaniem pewnych prac nie ma pełnej gwarancji prawidłowego zdjęcia zabudowy „eternitowej” a to jest najważniejszym elementem (stwarzającym największe zagrożenie) procesu usuwania zabudowy z azbestocementu.

W wariancie drugim przyjęto, że Gmina zajmie się całym procesem unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest (płyt eternitowych). Począwszy od demontażu poprzez prawidłowy transport i unieszkodliwienie na składowisku odpadów. W tym przypadku uzyskamy całkowitą pewność, że odpady zawierające azbest zostały zdemontowane prawidłowo (bez stwarzania zagrożenia dla zdrowia mieszkańców), oraz że trafiły docelowo na składowisko odpadów niebezpiecznych.

Pierwszy okres obejmuje lata 2008 – 2012

W okresie tym przyjęto, że w pierwszych czterech latach nastąpi wymiana najbardziej zniszczonych pokryć dachowych, które zostały zakwalifikowane do pierwszej grupy pilności (w tym występujące na terenie szkół).

Drugi okres obejmuje lata 2013 – 2022

W okresie tym przyjęto, że nastąpi unormowanie ilości usuwania odpadów zgodnie ze stopniem zużycia wyrobów oraz możliwościami finansowymi właścicieli lub zarządzających nieruchomościami oraz samorządu terytorialnego.

Trzeci okres obejmuje lata 2023 – 2032

Zakończenie realizacji programu i całkowite usunięcie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Zgorzelec.